

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I RIBARSTVA

IZVJEŠĆE O PROVEDBI VREDNOVANJA TIJEKOM PROVEDBE STRATEGIJE POLJOPRIVREDE DO 2030.

Zagreb, kolovoz 2026.

Nadležno tijelo i naručitelj

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Vanjski izvršitelj usluge vrednovanja

Bioekonomija, obrt za poslovno savjetovanje

Autori izvješća

prof. dr. sc. Mario Njavro, vanjski izvršitelj

dr. sc. Marin Kukoč, vanjski izvršitelj

SAŽETAK

Vrednovanje je provedeno od svibnja do srpnja 2026. i obuhvatilo je provedbu Strategije od njezina donošenja do posljednjih raspoloživih podataka, ovisno o pokazatelju za razdoblje od 2023. do 2025. Strategija je postavila četiri strateška cilja: povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora; jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene; obnovu ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima; te poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Ciljevi su razrađeni kroz petnaest razvojnih potreba. Provedba se odvijala na prijelazu iz Programa ruralnog razvoja, čija se završna provedba i isplate protežu do 2025., u Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike 2023. – 2027., uz snažan utjecaj inflacije, viših troškova inputa, tržišnih poremećaja, geopolitičke nestabilnosti i klimatskih ekstrema.

Pokazatelji za praćenje napretka u ostvarenju strateških ciljeva daju pozitivnu, ali neujednačenu sliku. Od sedam pokazatelja četiri su dosegla ciljanu vrijednost za 2024.: vrijednost poljoprivredne proizvodnje iznosila je 3,089 milijardi eura prema cilju od 3,012 milijardi; površine koje se mogu navodnjavati* dosegnule su oko 44 tisuće hektara prema cilju od 38 tisuća; stopa rizika od siromaštva u ruralnim područjima smanjena je na 27,2% prema ciljanoj gornjoj granici od 28,5%; a potporom ekološkoj poljoprivredi obuhvaćeno je 132.207 hektara prema cilju od 116.000. Prema posljednjim podacima već su dosegnute i ciljane vrijednosti za 2027. kod ekoloških površina, rizika od siromaštva i kapaciteta za navodnjavanje.

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje od 2019. do 2024. rasla je prosječno 5,3% godišnje. Dosadašnji nominalni tempo brži je od približno 4,3% godišnjeg rasta potrebnog između ostvarenja iz 2024. i cilja od 3,981 milijarde eura u 2030. Pokazatelj je, međutim, iskazan u tekućim cijenama. Širi raspon pokazatelja ukazuje kako je potreban oprez. Iako su bruto dodana vrijednost i faktorski dohodak, ukupna faktorska produktivnost pada, produktivnost rada u 2024. iznosila je 29,3% prosjeka EU-a, a bruto investicije u fiksni kapital ostale su približno na razini iz 2020. Javno financirana ulaganja dala su važan doprinos modernizaciji, ali još nisu pokrenula dovoljno snažne strukturne promjene.

Najveći napredak među pokazateljima ostvaren je u ekološkoj poljoprivredi. Površine su povećane sa 108.169 hektara u 2019. na 135.447 hektara u 2025., pa je već premašen cilj za 2027. od 130.000 hektara. Dosadašnji tempo dostatan je za završni cilj od 140.000 hektara, iako je rast nakon 2022. usporio. Kod navodnjavanja je vrijednost od približno 44 tisuće hektara* iznad cilja za 2024., a raspoloživi podatak od 44.660 hektara doseže i cilj za 2027. od 44.000 hektara. Stopa rizika od siromaštva u ruralnim područjima dodatno je smanjena na 25,7% u 2025. čime je godinu ranije dosegnuta vrijednost planirana za 2027. Napredak je jasan, ali jaz između ruralnih i urbanih područja ostaje.

Generacijska obnova ne napreduje planiranom brzinom. Udio mladih nositelja poljoprivrednih gospodarstava iznosio je 14,04% u 2024., ispod ciljane vrijednosti od 15,8%, a u 2025. smanjen je na 13,89%. Potpore su mladima olakšale ulazak u sektor, ali nisu promijenile dobnu strukturu tempom predviđenim Strategijom. Zabrinjava i pad broja mladih poljoprivrednika, korisnika dodatnih potpora za mlade poljoprivrednike u sklopu izravnih

plaćanja. Stočarstvo je istodobno bilo izloženo brojnim proizvodnim, tržišnim i zdravstvenim izazovima. Broj uvjetnih grla smanjen je sa 775,2 tisuće u 2020. na 709,2 tisuće u 2023.

Instrumenti upravljanja rizicima, osobito osiguranje, koriste se više nego prije, ali preventivna ulaganja, savjetovanje i financijski instrumenti još ne djeluju kao jedinstven sustav otpornosti.

Tržišno povezivanje proizvođača ostvarilo je skroman napredak. Broj priznatih proizvođačkih organizacija povećan je s 20 u 2020. na 24 u 2024., a broj njihovih članova s 499 u 2021. na 906 u 2024. Infrastrukturni i organizacijski preduvjeti jačaju, ali kratki lanci i zajednički nastup na tržištu još su ograničenog doseg, dok rast vanjskotrgovinskog deficita potvrđuje da se tržišni položaj domaće proizvodnje nije bitno poboljšao.

Kod znanja i inovacija ostvaren je umjeren pomak. U PRR-u je za znanje, savjetovanje i suradnju ostvareno 0,46% ukupnih izdataka prema cilju od 0,69%. U SP ZPP-u za intervencije 78.01., 78.02. i 77.03. planirano je 2,38% sredstava EPFRR-a, blizu ciljane vrijednosti Strategije od 2,5%, ali riječ je o alokaciji, a ne o realiziranom ulaganju. Uspostavljeni su AKIS, novi model savjetovanja, inovacijski brokeri i EIP okvir. Doseg sustava se povećava, dok se njegov doprinos primjeni tehnologije, produktivnosti i prihodima gospodarstava još ne prati sustavno.

Ocjena vrednovanja Strategije poljoprivrede do 2030. pozitivna je, uz određene zadržke. Strategija ostaje relevantna jer svih petnaest razvojnih potreba i dalje odgovara ključnim izazovima hrvatske poljoprivrede i ruralnih područja. PRR je ostvario mjerljive rezultate u modernizaciji, ruralnoj infrastrukturi, diversifikaciji, ekološkoj proizvodnji i upravljanju rizicima, dok je SP ZPP nastavio te smjerove i uspostavio novi okvir za znanje i inovacije. Najveći je napredak ostvaren u pokazateljima koji mjere vrijednost proizvodnje, površine, korištenje potpora i institucionalne kapacitete. Nijedna razvojna potreba još nije ocijenjena potpuno ostvarenom; prevladava ocjena djelomičnog ostvarenja.

Nominalni rast i provedbena ostvarenja nisu još u dovoljnoj mjeri doveli do dubljih strukturnih promjena. Produktivnost i ulaganja ostaju nedostatni, tržišna organiziranost proizvođača ograničena, a nepovoljni trendovi u stočarstvu nisu preokrenuti. U drugoj polovini razdoblja uspjeh Strategije treba potvrditi rastom realne produktivnosti i dodane vrijednosti, većim ulaganjima u proizvodnju i preradu, stabilnijim stočarstvom, većom zastupljenošću mladih, ne samo kao nositelja poljoprivrednih gospodarstava, već i kao onih koji su uključeni u sustav potpora, jačim tržišnim položajem proizvođača te širom primjenom znanja i tehnologije.

Preporuke

Br.	Područje	Preporuka	Očekivani smjer promjene
1	Produktivnost i dodana vrijednost	Snažnije usmjeriti Strategiju na preradu, digitalizaciju, preciznu poljoprivredu, navodnjavanje i tehnologije koje povećavaju realnu produktivnost; dodatno ciljati stočarstvo, voće i povrće.	Veća konkurentnost i manja ovisnost o uvozu

Br.	Područje	Preporuka	Očekivani smjer promjene
2	Provedba investicijskih intervencija	Nastaviti pojednostavljivati administraciju, realnije planirati natječaje i ubrzati odobravanje projekata; prednost dati ulaganjima u automatizaciju, učinkovito korištenje resursa i veću dodanu vrijednost.	Brža realizacija i veći učinak ulaganja
3	Znanje, inovacije i modernizacija	Povezati AKIS, savjetovanje, EIP partnerstva, demonstracijska gospodarstva i investicijske potpore; uz ulaganja sustavno nuditi osposobljavanje i stručnu podršku.	Šira primjena tehnologije i novih praksi
4	Tržišno povezivanje	Nastaviti razvoj proizvođačkih organizacija, operativnih programa, kratkih lanaca i logističkih centara, uz praćenje prodane količine, cijena, broja kupaca i dohotka članova.	Jača pregovaračka pozicija proizvođača
5	Upravljanje rizicima	Osiguranje povezati s preventivnim ulaganjima, savjetovanjem i financijskim instrumentima te razvijati širi portfelj alata za klimatske, tržišne i proizvodne rizike.	Otpornija gospodarstva i stabilniji dohodak
6	Povezanost razvojnih politika	Ulaganja iz ZPP-a povezati s drugim nacionalnim i EU programima te uspostaviti pregled ulaganja prema prostoru, korisniku i razvojnom cilju.	Veće sinergije u ruralnim područjima
7	Pokazatelji rezultata i učinka	Pokazatelje Strategije uskladiti sa SP ZPP-om; jasno definirati referentne godine i metodologiju te pratiti realnu vrijednost proizvodnje, produktivnost te tržišne, okolišne i društvene učinke.	Pouzdanija procjena napretka
8	Integrirani sustav podataka	Postupno povezati baze APPRRR-a, Upisnika poljoprivrednika, AKIS-a, FADN/FSDN-a, DZS-a i sektorskih izvora te unaprijed definirati dinamiku izvještavanja.	Brže i kvalitetnije vrednovanje

Vrednovanje je pokazalo da pokazatelji provedbe sami ne daju potpunu sliku učinka Strategije. Broj korisnika, projekata i isplata potrebno je povezati s promjenama produktivnosti, dohotka, tržišnog položaja, okoliša i kvalitete života. Pokazatelje Strategije i SP ZPP-a treba uskladiti, uz jedinstvene definicije, izvore i referentne godine. Kod navodnjavanja potrebno je razlikovati površine koje se mogu navodnjavati od stvarno navodnjavanih površina, a nakon promjene metodologije za uvjetna grla uspostaviti dosljedan vremenski niz. Nominalne promjene vrijednosti proizvodnje treba odvojiti od realnog rasta.

Najpouzdaniji nalazi dobiveni su kombiniranjem administrativnih, statističkih i ekonomskih podataka. Buduća vrednovanja trebaju povezati potporu s rezultatom na gospodarstvu i u sektoru te uzeti u obzir vremenski odmak između ulaganja i njihovih učinaka. Razvoj sustava podataka vjerojatno će ići u korak s razvojem evaluacijskih kapaciteta u provedbi SP ZPP-a, kako bi se rezultati mogli redovito tumačiti i koristiti za upravljačke odluke, a ne samo evidentirati nakon završetka programskog razdoblja.

**stvarno navodnjavane površine iznose 25.440 ha (DZS, 2023.)*

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	2
POPIS KRATICA	8
UVOD	10
KONTEKST VREDNOVANJA	12
Strateški, institucionalni i provedbeni okvir vrednovanja	12
Stanje u području poljoprivrede	12
OPIS AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA	15
Društvene i gospodarske potrebe te korisnici provedbe Strategije	15
Ključni dionici uključeni u provedbu Strategije	15
Intervencijska logika, ciljevi i pokazatelji uspješnosti Strategije	16
Financijski okvir provedbe Strategije	16
METODOLOŠKI PRISTUP	18
Okvir za vrednovanje	18
Ključni pojmovi	18
Kriteriji vrednovanja	18
Pitanja za vrednovanje	19
Izvori i način prikupljanja podataka	19
Metode i analitičke tehnike	19
Ograničenja i nedostaci, izazovi i rizici vrednovanja	19
NALAZI	21
Povećanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje	21
Pravičnost dodjele potpore dohotku	22
Povezanost u lancu od proizvođača do potrošača	24
Poduzetničke sposobnosti poljoprivrednih proizvođača i drugih dionika	26
Usklađenost poljoprivredne proizvodnje sa zahtjevima tržišta	28
Sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete	30
Vještine radne snage u poljoprivredi	32
Okolišna održivost poljoprivrednih praksi	34
Usklađenost proizvodnih sustava s okolišnim uvjetima	35
Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima	37
Funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem	39
Koordinacija ulaganja u ruralnim područjima	40
Javna infrastruktura u ruralnim područjima	42
Ulaganja u tehnologiju i inovacije	44
Primjena znanja i tehnologija u sektoru	46
ZAKLJUČCI	49

POUKE POSTUPKA VREDNOVANJA	54
PREPORUKE	55
Preporuke za unapređenje sadržaja Strategije	55
Preporuke za unapređenje provedbe Strategije	55
Preporuke za unapređenje sustava praćenja i vrednovanja	56
PRILOZI	57
Prilog 1. Matrica vrednovanja	57
Prilog 2 Analitička podloga za pitanja za vrednovanje (PZV)	58
Prilog 3. Popis korištenih izvora	69
Prilog 4. Opis i vremenik provedbe postupka vrednovanja	71

POPIS KRATICA

Kratika	Značenje
AKIS	Sustav znanja i inovacija u poljoprivredi (eng. Agricultural Knowledge and Innovation System)
APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
AWU	Godišnja jedinica rada (Annual Work Unit)
BDV	Bruto dodana vrijednost
CMEF	Common Monitoring and Evaluation Framework
COVID-19	Koronavirusna bolest
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
DZS	Državni zavod za statistiku
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EIP	Europsko inovacijsko partnerstvo
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESF	Europski socijalni fond
EU	Europska unija
EU-27	Europska unija (27 država članica)
EU/ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi
EUROSTAT	Statistički ured Europske unije
FADN/FSDN	Mreža računovodstvenih podataka o poljoprivrednim gospodarstvima / Mreža podataka o održivosti poljoprivrednih gospodarstava
FI	Financijski instrument
FNVA/AWU	Neto dodana vrijednost po godišnjoj jedinici rada (eng. Farm Net Value Added per Annual Work Unit)
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
GAEC	Dobri poljoprivredni i okolišni uvjeti (eng. Good Agricultural and Environmental Conditions)
GIP	Godišnje izvješće o provedbi
GIU	Godišnje izvješće o učinku
HAMAG-BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
HANFA	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak
ITP	Integrirani teritorijalni program
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER/CLLD	LEADER / Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice

Kratika	Značenje
MPŠR Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	Malo i srednje poduzetništvo
MSP	
NAPNAV	Nacionalni projekt navodnjavanja
NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PKK	Program konkurentnost i kohezija
PMEF	Performance Monitoring and Evaluation Framework - Okvir za praćenje i vrednovanje uspješnosti
PO	Proizvođačka organizacija
PRR	Program ruralnog razvoja
RH	Republika Hrvatska
SP	Strateški plan
SPZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike
ZOI	Zaštićena oznaka izvornosti
ZOZP	Zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika
ZTS	Zajamčeno tradicionalni specijalitet

UVOD

Vrednovanje strategija sastavni je dio odgovornog upravljanja javnim politikama jer omogućuje provjeru jesu li utvrđene razvojne potrebe i strateški ciljevi i dalje relevantni, provode li se planirane intervencije na djelotvoran i učinkovit način te ostvaruju li se očekivani rezultati i učinci. Za razliku od praćenja, koje je ponajprije usmjereno na bilježenje aktivnosti i pokazatelja, vrednovanje povezuje dostupne dokaze s prosudbom o uspješnosti provedbe i razlozima zbog kojih su pojedini rezultati ostvareni ili izostali. Time se stvara podloga za pravodobno prilagođavanje provedbenih mehanizama, bolje usmjeravanje javnih sredstava i unapređenje budućeg strateškog planiranja.

Cilj vrednovanja tijekom provedbe Strategije bio je procijeniti napredak u ostvarivanju njezinih strateških ciljeva i petnaest razvojnih potreba te utvrditi u kojoj su mjeri provedene aktivnosti i intervencije pridonijele očekivanim promjenama u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i ruralnim područjima.

Svrha vrednovanja je pružiti pouzdanu i uporabivu procjenu dosadašnje uspješnosti provedbe, prepoznati područja u kojima su potrebne prilagodbe do 2030. godine te oblikovati preporuke za unapređenje sadržaja Strategije, njezine provedbe i sustava praćenja i vrednovanja. Rezultati ujedno predstavljaju podlogu za pripremu budućeg strateškog okvira poljoprivredne politike nakon 2030. godine.

Predmet vrednovanja je provedba Strategije, promatrana kroz njezina četiri strateška cilja, razvojne potrebe, provedbene mehanizme, rezultate i dosadašnje učinke. Obuhvat uključuje relevantnost i usklađenost strateškog okvira, provedbu ključnih intervencija i ulaganja, ostvarenje pokazatelja te primjerenost postojećeg sustava praćenja.

Analiza se u pravilu odnosi na razdoblje od 2020. godine do posljednjeg dostupnog podatka, dok je kod pokazatelja čija je polazna vrijednost utvrđena za raniju godinu promatrano razdoblje od te vrijednosti nadalje. Pri interpretaciji rezultata uzeti su u obzir završetak *PRR* (2022.), početna faza provedbe *SP ZPP*, vremenski odmak između intervencija i njihovih učinaka te utjecaj inflacije, tržišnih poremećaja, rasta cijena inputa, geopolitičkih okolnosti i klimatskih ekstrema.

Postupak vrednovanja obuhvatio je pregled Strategije i povezanih akata strateškog planiranja, analizu statističkih, administrativnih i financijskih podataka, usporedbu početnih, ostvarenih i ciljnih vrijednosti pokazatelja, razmatranje prethodnih izvješća i vrednovanja te uključivanje relevantnih dionika. Kvantitativni i kvalitativni dokazi povezani su kroz jedinstveni okvir u kojem su za svako pitanje za vrednovanje utvrđeni kriteriji prosudbe, pokazatelji, izvori podataka, odgovor na pitanje, ključni zaključci, ograničenja i zaključna ocjena.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva angažiralo je Bioekonomiju, obrt za poslovno savjetovanje, kao vanjskog izvršitelja usluge vrednovanja na temelju Ugovora broj U-26/00041 (evidencijski broj nabave 156/2026/JN). Za neposrednu provedbu postupka osnovan je mješoviti Tim za vrednovanje, sastavljen od dvaju vanjskih stručnjaka (prof. dr. sc. Mario Njavro i dr. sc. Marin Kukoč), uz sudjelovanje unutarnje stručnjakinje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva Katice Milardić. Organizaciju i koordinaciju postupka podupirao je Odbor za vrednovanje, sastavljen od predstavnika akademske zajednice i nadležnih ministarstava. Vrednovanje je obavljeno u razdoblju svibanj-srpanj 2026. godine (prilog 4. Izvješća).

Izvješće je strukturirano tako da nakon uvoda slijede kontekst vrednovanja, opis relevantnih akata strateškog planiranja i metodološki pristup. Središnji dio čini poglavlje Nalazi, organizirano prema petnaest razvojnih potreba. Nalazi su najvažniji analitički dio izvješća jer

izravno povezuju dokaze, odgovore na pitanja za vrednovanje i zaključne ocjene. U glavnom tekstu prikazani su ključni rezultati i njihove implikacije, dok su detaljnije analize pokazatelja, tablice, metodološka pojašnjenja i dodatni dokazi dani u prilogima. Nakon nalaza slijede zaključci, pouke postupka vrednovanja i preporuke. Preporuke su objedinjene prema području unapređenja, ali je uz svaku jasno naznačeno na koji se nalaz, odnosno skup nalaza, odnosi, čime je osigurana sljedivost između dokaza, zaključaka i predloženih aktivnosti.

KONTEKST VREDNOVANJA

Strateški, institucionalni i provedbeni okvir vrednovanja

Vrednovanje Strategije u skladu s Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 123/17. i 151/22.). Strategija predstavlja sektorski akt strateškog planiranja kojim se određuju dugoročni razvojni smjerovi poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnih područja Republike Hrvatske. Usklađena je s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine („Narodne novine“, broj 13/21.) te predstavlja temelj za izradu, provedbu, praćenje i vrednovanje planskih i provedbenih dokumenata u području poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Strategija ne sadrži zasebne financijske instrumente provedbe, već se njezini ciljevi i razvojne potrebe ostvaruju kroz različite instrumente javnih politika, prvenstveno kroz mjere i intervencije Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, nacionalne potpore te druge programe i aktivnosti usmjerene razvoju sektora.

U razdoblju obuhvaćenom ovim vrednovanjem provedba Strategije odvijala se kroz dva programska okvira Zajedničke poljoprivredne politike. U početnom dijelu promatranog razdoblja provedbeni instrument bio je PRR, koji se provodio do kraja 2022. godine. Uz sredstva iz višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014. – 2020., tijekom 2021. i 2022. godine korištena su i dodatna sredstva iz prijelaznog razdoblja Zajedničke poljoprivredne politike, koja su se provodila u skladu s pravilima PRR

Od 2023. godine započela je provedba SP ZPP, kojim su objedinjeni instrumenti izravnih plaćanja, sektorskih intervencija i intervencija ruralnog razvoja. SP ZPP-a predstavlja ključni provedbeni instrument za ostvarivanje razvojnih potreba i strateških ciljeva definiranih Strategijom.

Provedba Strategije odvijala se u okolnostima obilježenima brojnim vanjskim čimbenicima koji su utjecali na poljoprivredno-prehrambeni sektor. Među njima se ističu posljedice pandemije bolesti COVID-19, poremećaji u globalnim opskrbnim lancima, rast cijena energenata i poljoprivrednih inputa, geopolitičke okolnosti povezane s ratom u Ukrajini, inflacija te sve izraženiji utjecaji klimatskih promjena.

Navedene okolnosti važne su za tumačenje rezultata vrednovanja jer ostvarenje razvojnih potreba i strateških ciljeva Strategije nije ovisilo isključivo o provedbi planiranih mjera i intervencija, već i o širem gospodarskom, tržišnom, okolišnom i institucionalnom okruženju u kojem se Strategija provodila.

Stanje u području poljoprivrede

Početna analiza dostupnih podataka upućuje na to da su ključni izazovi identificirani tijekom izrade Strategije i dalje u velikoj mjeri prisutni, iako su u pojedinim područjima vidljivi određeni pozitivni pomaci. Analiza se temelji na podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Državnog zavoda za statistiku, Agri-food Data Portala Europske komisije te drugim relevantnim statističkim i administrativnim izvorima podataka. Pri interpretaciji pokazatelja potrebno je uzeti u obzir da su tijekom izrade Strategije korišteni podaci iz različitih referentnih godina, najčešće iz razdoblja od 2016. do 2020. godine, ovisno o dostupnosti podataka za pojedini pokazatelj.

Jedan od temeljnih strukturnih izazova hrvatske poljoprivrede odnosi se na dugoročni trend smanjenja broja poljoprivrednih gospodarstava. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, broj poljoprivrednih gospodarstava smanjen je sa

170.837 u 2020. godini na 161.227 u 2024. godini, odnosno na 154.245 gospodarstava u 2025. godini. Istodobno se korišteno poljoprivredno zemljište zadržalo na relativno stabilnoj razini od približno 1,2 milijuna hektara, prema podacima EUROSTAT-a. Navedeni trendovi upućuju na nastavak procesa strukturne konsolidacije sektora i povećanje prosječne veličine gospodarstava.

U području ekonomske uspješnosti sektora vidljiva su određena poboljšanja, ali i dalje postoji značajna izloženost tržišnim i proizvodnim rizicima. Prema podacima ekonomskih računa za poljoprivredu dostupnima putem Agri-food Data Portala Europske komisije, vrijednost poljoprivredne proizvodnje porasla je s 2,42 milijarde eura u 2020. godini na 3,09 milijardi eura u 2024. godini. Istodobno je realna vrijednost poljoprivredne proizvodnje, iskazana u stalnim cijenama 2020. godine, u 2024. iznosila 2,37 milijardi eura, što upućuje na činjenicu da je dio nominalnog rasta rezultat povećanja cijena poljoprivrednih proizvoda i proizvodnih inputa, a ne isključivo povećanja fizičkog obujma proizvodnje. Podaci o faktorskom dohotku po godišnjoj jedinici rada (AWU), također dostupni putem Agri-food Data Portala Europske komisije, pokazuju izražene međugodišnje oscilacije, što potvrđuje značajnu osjetljivost sektora na tržišne poremećaje i promjene ekonomskih uvjeta poslovanja.

Vanjskotrgovinska razmjena i dalje predstavlja jedno od najizraženijih strukturnih ograničenja razvoja hrvatske poljoprivrede. Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva prikazanima u Godišnjem izvješću o stanju poljoprivrede za 2024. godinu, temeljenima na podacima Državnog zavoda za statistiku, izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda dosegao je 3,89 milijardi eura, dok je uvoz iznosio 6,54 milijarde eura. Posljedično je ostvaren vanjskotrgovinski deficit od 2,65 milijardi eura, uz pokrivenost uvoza izvozom od 59,5 %. U usporedbi s 2020. godinom, kada je deficit iznosio približno 0,88 milijardi eura, vidljivo je njegovo značajno povećanje, što upućuje na brži rast uvoza od izvoza. Najveći deficit i dalje se ostvaruje u skupinama proizvoda kao što su meso i jestive klaoničke prerađevine, mlijeko i mliječni proizvodi, voće te dio prerađenih prehrambenih proizvoda. Navedeni pokazatelji potvrđuju da povećanje konkurentnosti domaće proizvodnje, jačanje preradbenih kapaciteta i smanjenje ovisnosti o uvozu ostaju među ključnim izazovima razvoja hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora.

Nepovoljni trendovi prisutni su i u dijelu stočarske proizvodnje. Prema podacima EUROSTAT-a, broj svinja smanjen je s približno 1,03 milijuna grla u 2020. godini na oko 0,87 milijuna grla u 2024. godini. U istom je razdoblju broj ovaca smanjen s približno 662 tisuće na oko 553 tisuće grla, dok je broj koza smanjen s približno 86 tisuća na oko 68 tisuća grla. S druge strane, broj goveda zadržao se na relativno stabilnoj razini od oko 420 tisuća grla. Navedena kretanja potvrđuju da strukturni problemi stočarskog sektora, posebno u svinjogojstvu i proizvodnji malih preživača, i dalje predstavljaju značajan razvojni izazov.

U području okolišne održivosti i ekološke proizvodnje vidljivi su određeni pozitivni pomaci. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, broj ekoloških poljoprivrednih subjekata povećan je s 5.937 u 2020. godini na 6.542 u 2025. godini. Istodobno je ukupna površina pod ekološkom proizvodnjom porasla sa 108.659 hektara u 2020. godini na 135.447 hektara u 2025. godini, što predstavlja povećanje od gotovo 25 %. Rast ekoloških površina bio je izraženiji od rasta broja proizvođača, što upućuje na povećanje prosječne veličine ekoloških gospodarstava i nastavak širenja ekološke proizvodnje. Međutim, podaci također pokazuju da je nakon kontinuiranog rasta do 2023. godine zabilježena stagnacija, odnosno blago smanjenje broja ekoloških proizvođača tijekom 2024. i 2025. godine, što može upućivati na potrebu daljnjeg jačanja tržišne organizacije, savjetodavne potpore i ekonomskih poticaja za proizvođače uključene u sustav ekološke proizvodnje.

Ukupno promatrano, dostupni pokazatelji upućuju na određene pozitivne pomake u području vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, razvoja ekološke poljoprivrede i modernizacije sektora. Istodobno, izazovi povezani s konkurentnošću domaće proizvodnje, rastućim vanjskotrgovinskim deficitom, smanjenjem broja poljoprivrednih gospodarstava te nepovoljnim trendovima u dijelu stočarske proizvodnje i dalje su izraženi. Navedene okolnosti predstavljaju važan kontekst za procjenu uspješnosti provedbe Strategije i ostvarivanja njezinih razvojnih potreba i ciljeva.

OPIS AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA

Društvene i gospodarske potrebe te korisnici provedbe Strategije

Strategija predstavlja temeljni strateški dokument kojim se definiraju dugoročni razvojni smjerovi hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnih područja. Strategija je izrađena kao odgovor na niz strukturnih, gospodarskih, okolišnih i društvenih izazova koji su identificirani analizom stanja sektora te predstavljaju ograničenja njegovom daljnjem razvoju. Među ključnim izazovima koji su predstavljali polazište za izradu Strategije ističu se relativno niska produktivnost i dodana vrijednost poljoprivredne proizvodnje, nepovoljna proizvodna struktura, ograničena tržišna organiziranost proizvođača, visoka ovisnost o uvozu pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te nedovoljna ulaganja u istraživanje, razvoj, inovacije i prijenos znanja. Strategija je također prepoznala potrebu jačanja otpornosti sektora na klimatske promjene, učinkovitijeg upravljanja prirodnim resursima, povećanja okolišne održivosti proizvodnje te poboljšanja kvalitete života i gospodarskih prilika u ruralnim područjima.

Kako bi odgovorila na navedene izazove, Strategijom je definirano petnaest razvojnih potreba koje predstavljaju temelj njezine intervencijske logike i provedbe. Razvojne potrebe obuhvaćaju područja povećanja dodane vrijednosti proizvodnje, pravičnije raspodjele potpore dohotku, jačanja povezanosti proizvođača u lancu vrijednosti, razvoja poduzetničkih sposobnosti, usklađivanja proizvodnje sa zahtjevima tržišta, povećanja sudjelovanja proizvođača u sustavima kvalitete, razvoja ljudskih potencijala, okolišne održivosti, prilagodbe klimatskim promjenama, upravljanja rizicima, učinkovitijeg korištenja poljoprivrednog zemljišta, razvoja ruralne infrastrukture, koordinacije ulaganja te jačanja inovacija i prijenosa znanja.

Provedba Strategije usmjerena je prema širokom krugu korisnika javnih politika. Primarni korisnici uključuju poljoprivredna gospodarstva svih organizacijskih oblika, poljoprivredno-prehrambena poduzeća, proizvođačke organizacije, mlade poljoprivrednike, ekološke proizvođače te subjekte uključene u preradu, distribuciju i stavljanje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na tržište. Istodobno, Strategija je usmjerena i prema stanovnicima ruralnih područja, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, lokalnim akcijskim grupama, znanstveno-istraživačkim i obrazovnim institucijama te drugim dionicima uključenima u razvoj ruralnog gospodarstva.

Ključni dionici uključeni u provedbu Strategije

Provedba Strategije temelji se na suradnji velikog broja javnih, gospodarskih, znanstvenih i društvenih dionika. Središnju ulogu u provedbi Strategije ima MPŠR kao tijelo nadležno za oblikovanje i provedbu poljoprivredne politike te koordinaciju aktivnosti usmjerenih ostvarivanju strateških ciljeva. Važnu ulogu ima i Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju kao provedbeno tijelo mjera i intervencija Zajedničke poljoprivredne politike.

U provedbu Strategije uključeni su i poljoprivredni proizvođači, proizvođačke organizacije, prehrambeno-prerađivačka industrija, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, lokalne akcijske grupe, znanstveno-istraživačke i obrazovne institucije, savjetodavni sustav te organizacije civilnog društva i strukovne organizacije. Njihova uloga ogleda se u provedbi razvojnih aktivnosti, prijenosu znanja i inovacija, zastupanju interesa pojedinih skupina korisnika te doprinosu ostvarivanju ciljeva održivog razvoja poljoprivrede i ruralnih područja.

S obzirom na širok obuhvat razvojnih potreba i ciljeva, uspješna provedba Strategije zahtijeva koordinirano djelovanje svih navedenih dionika te učinkovito povezivanje razvojnih, gospodarskih, okolišnih i društvenih politika koje utječu na razvoj poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnih područja.

Intervencijska logika, ciljevi i pokazatelji uspješnosti Strategije

Intervencijska logika Strategije temelji se na povezanosti između identificiranih razvojnih potreba, planiranih intervencija, očekivanih rezultata i dugoročnih učinaka. Polazište Strategije predstavlja vizija razvoja konkurentnog, otpornog i održivog poljoprivredno-prehrambenog sektora te vitalnih ruralnih područja koja osiguravaju kvalitetne uvjete života i rada stanovništva.

Strategijom su definirana četiri strateška cilja:

1. povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora,
2. jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene,
3. obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima,
4. poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Navedeni ciljevi odražavaju prioritete politike utvrđene radi ostvarenja vizije razvoja poljoprivrede i ruralnog prostora u Republici Hrvatskoj te predstavljaju temelj za definiranje razvojnih potreba, provedbu intervencija i praćenje ostvarenog napretka.

Ostvarivanje strateških ciljeva planirano je kroz petnaest razvojnih potreba koje predstavljaju poveznicu između utvrđenih problema i planiranih intervencija. Razvojne potrebe obuhvaćaju gospodarsku, okolišnu i društvenu dimenziju razvoja sektora te predstavljaju osnovu za oblikovanje mjera i intervencija koje se provode kroz instrumente Zajedničke poljoprivredne politike i druge javne politike relevantne za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja.

Intervencijska logika Strategije temelji se na pretpostavci da će provedba odgovarajućih intervencija dovesti do ostvarenja neposrednih rezultata na razini korisnika, koji će potom doprinijeti ostvarivanju očekivanih učinaka na razini sektora i ruralnih područja. U tom smislu može se prikazati slijed:

razvojne potrebe → intervencije → rezultati → učinci → ostvarenje strateških ciljeva

Za praćenje uspješnosti provedbe Strategije definiran je sustav pokazatelja uspješnosti koji omogućuje praćenje napretka u ostvarivanju strateških ciljeva i razvojnih potreba. Pokazatelji obuhvaćaju gospodarske, okolišne i društvene aspekte razvoja, uključujući pokazatelje vezane uz produktivnost i konkurentnost sektora, razvoj stočarske i biljne proizvodnje, okolišnu održivost, klimatsku otpornost, stanje ruralnih područja te razvoj inovacija i prijenosa znanja. Sustav pokazatelja predstavlja osnovu za praćenje provedbe Strategije i procjenu ostvarenog napretka tijekom njezina provedbenog razdoblja.

Financijski okvir provedbe Strategije

Strategija ne uspostavlja zaseban financijski program niti definira vlastitu financijsku omotnicu. Provedba Strategije predviđena je kroz korištenje postojećih nacionalnih i europskih instrumenata financiranja koji doprinose ostvarivanju definiranih razvojnih potreba i strateških ciljeva.

Mjere predviđene Strategijom financiraju se prvenstveno iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz proračuna Europske unije namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne

politike. Dodatni izvori financiranja uključuju proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i druge nacionalne i europske programe usmjerene razvoju poljoprivrede, prehrambene industrije, ruralnih područja, istraživanja, inovacija i prijenosa znanja. Strategija također predviđa korištenje sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost kada je to primjenjivo.

Strategijom je bilo predviđeno da će Republici Hrvatskoj u razdoblju 2021. – 2027. biti na raspolaganju približno 5 milijardi eura iz proračuna Europske unije za financiranje poljoprivrede i ruralnog razvoja. Od toga je približno 2,5 milijarde eura planirano za izravna plaćanja, oko 2,1 milijarda eura za ruralni razvoj, dok je financijski okvir obuhvaćao i oko 200 milijuna eura sredstava za oporavak ruralnog razvoja iz programa za oporavak gospodarstva Europske unije pogođenog posljedicama COVID krize, kao i financijske omotnice za sektor vinarstva (72,8 milijuna eura) i pčelarstva (13,3 milijuna eura). Strategijom je također bilo predviđeno da se 40 % rashoda u okviru Zajedničke poljoprivredne politike usmjeri na doprinos ostvarivanju klimatskih ciljeva..

Tablica 2: Godišnje alokacije za financiranje hrvatske poljoprivrede iz proračuna Europske unije u razdoblju 2021. – 2027. (mil. EUR)

	2021.*	2022.*	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2021.- 2027.
Izravna plaćanja	365,0	374,8	374,8	374,8	374,8	374,8	374,8	2.613,8
Vinski program	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	72,8
Pčelarski program	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	13,3
Ruralni razvoj	320,9	276,7	297,3	297,3	297,3	297,3	297,3	2.084,1
Sredstva za oporavak ruralnog razvoja (NGEU)	59,7	142,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	201,7
Ukupno	757,9	805,8	684,4	684,4	684,4	684,4	684,4	4.985,7

Takav pristup omogućuje ostvarivanje ciljeva Strategije kroz integrirano korištenje različitih izvora financiranja i instrumenata javnih politika, uz istodobno osiguravanje njihove međusobne usklađenosti i doprinosa dugoročnim razvojnim ciljevima hrvatske poljoprivrede i ruralnih razvoja.

METODOLOŠKI PRISTUP

Metodološki pristup vrednovanju tijekom provedbe Strategije oblikovan je tako da omogućiti sustavnu, transparentnu i dokazima utemeljenu procjenu napretka. Polazište čini intervjenska logika Strategije, odnosno povezanost razvojnih potreba, strateških ciljeva, prioriteta, provedbenih mehanizama, rezultata i učinaka. Budući da se Strategija najvećim dijelom provodi kroz instrumente ZPP, analiza obuhvaća završno razdoblje PRR (2022.) i početne godine provedbe SP ZPP.

Vrednovanje se temelji na kombinaciji kvantitativnih i kvalitativnih pristupa te na višestrukoj provjeri više izvora.

Okvir za vrednovanje

Okvir za vrednovanje strukturiran je oko petnaest razvojnih potreba Strategije. Svaka razvojna potreba povezana je s odgovarajućim pitanjem za vrednovanje, kriterijima prosudbe, pokazateljima, izvorima podataka i metodama analize. Temeljni operativni alat čini matrica vrednovanja, dopunjena statističkim, administrativnim, financijskim i sektorskim pokazateljima ondje gdje pokazatelji uspješnosti Strategije nisu bili dovoljni za cjelovitu procjenu.

Pokazatelji su, gdje je to bilo moguće, usklađeni s logikom zajedničkih okvira praćenja ZPP-a (Common Monitoring and Evaluation Framework-CMEF i Performance Monitoring and Evaluation Framework-PMEF).

Nalazi se prikazuju prema jedinstvenoj logici: kriterij prosudbe i ocjena, odgovor na pitanje, ključni zaključci, analiza, ograničenja i zaključna ocjena. Preporuke su objedinjene u završnom poglavlju, uz navođenje nalaza na koje se odnose.

Ključni pojmovi

Vrednovanje tijekom provedbe podrazumijeva sustavnu procjenu relevantnosti, usklađenosti, učinkovitosti, djelotvornosti, učinaka i održivosti Strategije u razdoblju njezine provedbe. Intervencijska logika prikazuje pretpostavljeni slijed od razvojnih potreba i ciljeva, preko intervencija i resursa, do ostvarenja, rezultata i dugoročnih učinaka. Kriterij prosudbe predstavlja standard prema kojem se ocjenjuje napredak, dok je nalaz dokazima potkrijepljena tvrdnja izvedena iz jednog ili više izvora. Zaključak tumači nalaz u odnosu na pitanje za vrednovanje, a preporuka iz njega izvodi prijedlog djelovanja.

Pokazatelji konteksta i učinka opisuju šire stanje i dugoročnije promjene u sektoru; pokazatelji rezultata mjere promjene povezane s intervencijama; pokazatelji ostvarenja mjere neposrednu provedbu, primjerice broj korisnika, površine, projekte ili isplate. Polazna vrijednost je početna referentna vrijednost pokazatelja, a ciljna vrijednost očekivana razina do 2030. godine ili drugog utvrđenog roka. Triangulacija označava povezivanje više izvora i metoda radi provjere dosljednosti i vjerodostojnosti nalaza.

Kriteriji vrednovanja

Primijenjeni su kriteriji relevantnosti, usklađenosti, učinkovitosti, djelotvornosti, učinaka i održivosti. Relevantnost procjenjuje odgovaraju li ciljevi i razvojne potrebe stvarnim potrebama sektora i ruralnih područja. Usklađenost obuhvaća unutarnju povezanost ciljeva, intervencija i pokazatelja te vanjsku povezanost s nacionalnim i europskim strateškim okvirom. Učinkovitost razmatra odnos između resursa, načina provedbe i ostvarenja, a djelotvornost stupanj ostvarenja planiranih rezultata i ciljnih vrijednosti. Učinci se odnose na šire promjene koje se mogu razumno povezati s provedbom Strategije, dok održivost

procjenjuje vjerojatnost njihova trajanja. Zaključna ocjena temelji se na stručnoj prosudbi ukupne težine i dosljednosti raspoloživih dokaza, a ne na mehaničkom zbrajanju pokazatelja.

Pitanja za vrednovanje

Pitanja za vrednovanje izvedena su iz petnaest razvojnih potreba Strategije i čine strukturu poglavlja Nalazi. Odgovori na pitanja temelje se na kombinaciji pokazatelja uspješnosti Strategije, dodatnih pokazatelja, podataka o provedbi intervencija i kvalitativnih dokaza. Kada izravni pokazatelj nije bio dostupan, korišten je skup posrednih pokazatelja koji zajedno omogućuju razumnu i transparentnu procjenu.

Izvori i način prikupljanja podataka

Podaci su prikupljeni istraživanjem za stolom, preuzimanjem i obradom službenih statističkih i administrativnih baza te analizom programskih, provedbenih i evaluacijskih dokumenata. Glavni izvori bili su Strategija i provedbeni programi, izvješća o provedbi Strategije, PRR RH i SP ZPP s pripadajućim godišnjim izvješćima (*ruralnirazvoj.hr*), podaci Državnog zavoda za statistiku, Agri-food Data Portala, FADN/FSDN sustava, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva i (APPRRR, kao i relevantna sektorska izvješća i stručne studije.

Za svaki pokazatelj evidentirani su definicija, mjerna jedinica, izvor, referentna godina, dostupno razdoblje i ograničenja usporedivosti. U slučaju razlika među izvorima prednost je dana službenom izvoru s jasnijom metodologijom i duljom usporedivom serijom, uz dokumentiranje odstupanja.

Metode i analitičke tehnike

Primijenjene su sljedeće metode: istraživanje za stolom radi rekonstrukcije intervencijske logike i institucionalnog konteksta; analiza vremenskih nizova od polazne do posljednje dostupne godine; before-after usporedba početnog i ostvarenog stanja; analiza odstupanja od ciljane putanje do 2030. godine; deskriptivna statistika, uključujući apsolutne i relativne promjene, udjele, prosjeke i volatilnost; strukturna analiza proizvodnje, gospodarstava, potpora i ulaganja; te komparativna analiza Hrvatske u odnosu na prosjek Europske unije i, gdje je opravdano, odabrane države članice.

Za procjenu povezanosti intervencija i utvrđenih promjena korištena je analiza doprinosa, koja razmatra intervencijsku logiku, vremensku povezanost, doseg intervencija i dosljednost više pokazatelja.

Analiza sadržaja dokumenata korištena je za tumačenje provedbenih prepreka i objašnjenje kvantitativnih trendova.

Vrednovanje nije zasnovano na eksperimentalnom ili kvazi eksperimentalnom modelu ni kontrolnoj skupini, zbog širokog obuhvata Strategije, preklapanja s drugim politikama i nedostupnosti usporedivih mikro-podataka za sve intervencije.

Ograničenja i nedostaci, izazovi i rizici vrednovanja

Glavna ograničenja odnose se na promjene metodologije i definicija pokazatelja, neusklađenost dijela polaznih vrijednosti sa sadašnjim službenim serijama, nedostatak izvora ili jednoznačne referentne godine za pojedine pokazatelje te ograničenu usporedivost određenih podataka.

Dodatno ograničenje predstavlja vremenski odmak između provedbe intervencija i pojave mjerljivih rezultata, osobito kod investicijskih, okolišnih, inovacijskih i infrastrukturnih mjera, kao i činjenica da je provedba SP ZPP-a u promatranom razdoblju još bila u ranoj fazi.

Na kretanja u sektoru snažno su utjecali i vanjski čimbenici: pandemija COVID 19, rast cijena energenata, gnojiva i drugih inputa, inflacija, poremećaji u lancima opskrbe, geopolitičke okolnosti i klimatski ekstremi. Dio ekonomskih pokazatelja iskazan je u tekućim cijenama, pa nominalni rast ne mora značiti i realno povećanje proizvodnje ili produktivnosti. FADN/FSDN i pojedini službeni podaci dostupni su s vremenskim odmakom, dok administrativne baze uglavnom dobro prikazuju obuhvat potpora, ali ne i njihove pune ekonomske, okolišne i društvene učinke.

U početnom planu bilo je predviđeno zasebno prikupljanje mišljenja dionika. Od toga se odustalo zbog istodobne provedbe drugih vrednovanja u području poljoprivrede, visokog opterećenja institucija i dionika te rizika da dodatno prikupljanje ne bude provedeno pravodobno ni uz zadovoljavajući odaziv. Time je kvalitativna komponenta vrednovanja sužena, pa su zaključci u većoj mjeri oslonjeni na službene podatke i dokumente. Ograničenja su ublažena provjerom metodologija, povezivanjem više izvora, dokumentiranjem odstupanja i opreznim formuliranjem zaključaka. Specifična ograničenja dodatno su navedena uz svaki pojedini nalaz.

NALAZI

Povećanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje

Pitanje za vrednovanje

U kojoj je mjeri tijekom provedbe Strategije došlo do povećanja dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje? odnosi se na razvojnu potrebu 1. „Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje”, koja pripada strateškom cilju I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora” i prioritetu 1.1. „Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava”. Strategija polazi od problema niske produktivnosti i nedovoljne kapitalne opremljenosti, ograničenog usvajanja tehnologije i znanja, slabije organiziranosti proizvođača i tržišne povezanosti te proizvodne strukture koja se još u znatnoj mjeri oslanja na proizvode niže dodane vrijednosti. Razvojna potreba zato nije ograničena samo na rast vrijednosti proizvodnje, nego podrazumijeva rast bruto dodane vrijednosti, produktivnosti i dohotka, jačanje ulaganja i modernizacije te postupni pomak prema tržišno zahtjevnijim proizvodima i aktivnostima.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Tijekom provedbe Strategije ostvaren je vidljiv, ali još nedovoljno stabilan i strukturno utemeljen napredak u povećanju dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Vrijednost proizvodnje, bruto dodana vrijednost i faktorski dohodak porasli su, a udio bruto dodane vrijednosti u vrijednosti proizvodnje povećan je. Struktura proizvodnje pokazuje umjeren pomak prema proizvodima veće vrijednosti. Međutim, ukupna faktorska produktivnost pada, ulaganja u fiksni kapital stagniraju, broj uvjetnih grla se smanjuje, a produktivnost rada i dalje je znatno ispod prosjeka Europske unije. Zbog toga se razvojna potreba ocjenjuje kao djelomično ostvarena: nominalni i dohodovni rezultati su bolji, ali još nema dovoljno dokaza o trajnoj promjeni proizvodne strukture, snažnijem investicijskom ciklusu i učinkovitijem korištenju svih proizvodnih čimbenika.**

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje u tekućim cijenama povećana je s 2.423 milijuna EUR u 2020. na 3.089 milijuna EUR u 2024., odnosno za 27,5%. Rast nije bio linearan: nakon vrhunca od 3.245 milijuna EUR u 2022. uslijedio je pad u 2023. i oporavak u 2024. Bruto dodana vrijednost povećana je s 1.154 na 1.650 milijuna EUR, odnosno za 43,0%, dok je međufazna potrošnja porasla znatno sporije, za 13,3%. Posljedično je udio bruto dodane vrijednosti u vrijednosti proizvodnje porastao s 47,6% na 53,4%. To je najsnažniji pokazatelj poboljšanja sposobnosti sektora da zadrži veći dio vrijednosti proizvodnje, ali rezultate treba tumačiti oprezno jer su izraženi u tekućim cijenama i djelomično odražavaju inflaciju i promjene cijena poljoprivrednih proizvoda i inputa.

U strukturi proizvodnje udio žitarica, industrijskog i krmnog bilja smanjen je s 40,8% u 2020. na 35,7% u 2024. Udio proizvoda s većim potencijalom dodane vrijednosti - stočarstva, povrtlarstva i, voćarstva, uključujući vinovu lozu i masline - povećan je s približno 57,7% na 63,0%, a u 2025. na 64,5%. Smjer promjene je povoljan, ali još nije dovoljno snažan za zaključak o dubinskoj strukturnoj transformaciji. Dio promjene može biti posljedica cjenovnih oscilacija i slabijih uroda pojedinih kultura, dok smanjenje broja uvjetnih grla s 775,2 tisuće u

2020. na 695,5 tisuća u 2024. pokazuje da važan segment proizvodnje veće dodane vrijednosti i dalje slabi.

Produktivnost rada povećana je s 7,206 milijuna EUR na tisuću AWU u 2020. na 9,136 milijuna EUR u 2024., odnosno za 26,8%. Ipak, u 2024. iznosila je tek 29,3% prosjeka EU-a. Još nepovoljniji signal daje ukupna faktorska produktivnost, koja je pala s indeksa 94,4 u 2020. na 91,3 u 2024. i 88,5 u 2025. To znači da rast vrijednosti proizvodnje nije bio praćen učinkovitijim korištenjem kombinacije rada, kapitala, zemljišta i drugih inputa. Bruto investicije u fiksni kapital iznosile su 201,4 milijuna EUR u 2020. i 198,3 milijuna EUR u 2024., dok je njihov udio u bruto dodanoj vrijednosti pao sa 17,5% na 12,0%. Time se potvrđuje da investicijska osnova rasta nije ojačala u mjeri potrebnoj za trajnije približavanje produktivnosti EU-a.

Dohodovni pokazatelji uglavnom su poboljšani, ali uz izraženu volatilnost. Faktorski dohodak povećan je s 1.327 milijuna EUR u 2020. na 1.870 milijuna EUR u 2024., uz vrhunac u 2022., pad u 2023. i oporavak u 2024. Realni faktorski dohodak po AWU porastao je sa 7.176 EUR u 2020. na 7.786 EUR u 2024., a zatim se u 2025. smanjio na 7.539 EUR. FADN/FSDN podaci također pokazuju rast neto dodane vrijednosti po jedinici rada, ali i nastavak velikog jaza prema EU-u te osjetljivost rezultata na vrstu proizvodnje, veličinu gospodarstva, tržišne cijene i troškove inputa.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Ekonomski rezultati sektora	Vrijednost proizvodnje porasla +29,5%; bruto dodana vrijednost +47,8% od 2019. do 2024. Porast upućuju na pozitivnu nominalnu procjenu
Produktivnost	Rast produktivnosti rada, uz pad ukupne faktorske produktivnosti i investicija te veliko zaostajanje za EU-om.
Dohodak gospodarstava	Rast faktorskog dohotka, neto dodane vrijednosti i neto prihoda, uz oscilacije nakon 2022.

PRR je imao važnu ulogu u plasmanu kapitala s ciljem proširenja, modernizacije i inovacija, te posljedično jačanju konkurentnosti i ostvarivanja dodane vrijednosti. Za mjere M04 i M06 iz PRR u razdoblju 2020.-2022. isplaćeno je približno 411,7 milijuna EUR. Međutim, kretanje sektorskih investicija pokazuje da javno financirana ulaganja nisu bila dovoljna za povećanje ukupnih bruto investicija u fiksni kapital. U okviru SP ZPP-a investicijske intervencije bile su u ranoj fazi: pokazatelj R.9 za modernizaciju gospodarstava u financijskoj 2024. obuhvatio je 119 gospodarstava, odnosno oko 41% planirane etape za tu godinu, dok bolja organizacija opskrbnog lanca nije ostvarena. Stoga se dosadašnja provedba može promatrati kao nastavak potpore ulaganjima, ali još ne i kao dokaz sektorskog učinka.

Od ostalih mehanizama vidljiv je rast površina pod ekološkom proizvodnjom sa 108.659 ha u 2020. na 132.207 ha u 2024.

Pravičnost dodjele potpore dohotku

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s pravičnosti dodjele potpore dohotku?

Pitanje za vrednovanje odnosi se na razvojnu potrebu 2. „Osigurati pravičniju raspodjelu potpore dohotku“, koja je usmjerena na učinkovitije usmjeravanje javnih sredstava prema poljoprivrednim gospodarstvima kojima je potpora najpotrebnija, uz istodobno poticanje generacijske obnove i održivosti poljoprivredne proizvodnje. Razvojna potreba doprinosi ostvarenju Strateškog cilja I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora“, a ostvaruje se prvenstveno kroz intervencije izravnih plaćanja u okviru SP ZPP.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj su mjeri novi instrumenti potpore doprinijeli pravednijoj raspodjeli potpore između različitih skupina korisnika, osobito manjih i srednjih poljoprivrednih gospodarstava te mladih poljoprivrednika, uzimajući u obzir ostvarenje pokazatelja rezultata, obuhvat korisnika te prve učinke provedbe novih instrumenata potpore dohotku.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Na temelju provedene analize može se zaključiti da su tijekom provedbe Strategije uspostavljeni odgovarajući provedbeni instrumenti za ostvarenje razvojne potrebe, prvenstveno kroz uvođenje preraspodijeljene potpore dohotku za održivost i dodatne potpore mladim poljoprivrednicima u okviru SP ZPP-a. Time su stvoreni preduvjeti za pravednije usmjeravanje javnih sredstava prema manjim i srednjim poljoprivrednim gospodarstvima te jačanje potpore generacijskoj obnovi. Međutim, raspoloživi pokazatelji još ne potvrđuju da su navedeni instrumenti ostvarili očekivane učinke u planiranom opsegu. Stoga se razvojna potreba ocjenjuje kao djelomično ostvarena.**

Tijekom provedbe Strategije ostvareni su djelomični pomaci u području pravičnosti dodjele potpore dohotku. Uvođenjem preraspodijeljene potpore dohotku za održivost te dodatne potpore mladim poljoprivrednicima unaprijeđen je sustav izravnih plaćanja te su stvoreni preduvjeti za pravednije usmjeravanje javnih sredstava prema manjim i srednjim poljoprivrednim gospodarstvima i mladim poljoprivrednicima. Istodobno, novi sustav izravnih plaćanja uveden je tek početkom provedbe SP ZPP-a, zbog čega je raspoloživo razdoblje za procjenu njegovih učinaka još uvijek ograničeno.

Podaci pokazuju da se broj korisnika izravnih plaćanja smanjio sa 102.356 u 2020. godini na 93.636 u 2024. godini, odnosno za približno 11 %. Istodobno se broj korisnika dodatne potpore mladim poljoprivrednicima smanjio s 9.468 na 6.266 korisnika. Iako je preraspodijeljena potpora u 2023. i 2024. obuhvatila gotovo sve korisnike osnovne potpore dohotku (98.431 od ukupno 98.811 korisnika u 2023., odnosno 93.280 od 93.636 korisnika u 2024.), širok obuhvat korisnika sam po sebi nije bio dovoljan za ostvarenje planiranih rezultata u području pravičnije raspodjele potpore.

To potvrđuju i pokazatelji rezultata SP ZPP-a. Pokazatelj R.6 – Preraspodjela potpore manjim poljoprivrednim gospodarstvima u 2024. godini iznosio je 87,25 u odnosu na planiranih 106,25, odnosno ostvareno je oko 82 % planirane vrijednosti. Također, pokazatelj R.36 – Generacijska obnova dosegao je 7.797 korisnika, u odnosu na planiranih 10.000, odnosno oko 78 % ciljne vrijednosti. Navedeni rezultati upućuju da preraspodjela potpore prema

manjim gospodarstvima i poticanje generacijske obnove još nisu ostvareni u planiranom intenzitetu.

Istodobno, provedba novih instrumenata potpore, posebice eko shema, omogućila je velikom broju poljoprivrednih gospodarstava ostvarivanje dodatne potpore dohotku uz primjenu okolišno prihvatljivijih poljoprivrednih praksi. Budući da se radi o instrumentima koji se provode od 2023. godine, njihovi dugoročniji učinci na raspodjelu potpore, strukturu korisnika i održivost poljoprivrednih gospodarstava moći će se pouzdanije procijeniti nakon završetka programskog razdoblja.

Može se zaključiti da je Strategija, kroz provedbu SP ZPP-a, uspostavila odgovarajući institucionalni i financijski okvir za pravedniju raspodjelu potpore dohotku. Međutim, raspoloživi pokazatelji još ne potvrđuju ostvarenje očekivanih učinaka na preraspodjelu potpore prema manjim gospodarstvima, povećanje broja mladih korisnika niti zaustavljanje smanjenja broja korisnika izravnih plaćanja. Stoga se može ocijeniti da su ostvareni važni preduvjeti za ostvarenje razvojne potrebe, dok će se konačni učinci novih instrumenata potpore moći pouzdanije ocijeniti nakon završetka provedbe SP ZPP-a.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Usmjerenost potpore prema manjim i srednjim gospodarstvima	Uvedena je preraspodijeljena potpora dohotku, ali pokazatelj R.6 nije dosegnuo planiranu vrijednost.
Obuhvat korisnika potpore dohotku	Broj korisnika izravnih plaćanja nastavio se smanjivati tijekom promatranog razdoblja.
Potpore mladim poljoprivrednicima	I nadalje se primjenjuje instrument izravne potpore namijenjen mladim poljoprivrednicima, ali iako broj mladih poljoprivrednika u ukupnom broju PG raste, smanjuje se broj mladih poljoprivrednika uključenih u sustav dodatne potpore u sklopu izravnih plaćanja.
Učinak novih instrumenata potpore	Novi sustav izravnih plaćanja i eko sheme povećali su mogućnosti ostvarivanja potpore, ali je za procjenu njihovih konačnih učinaka potrebno dulje razdoblje provedbe.

Povezanost u lancu od proizvođača do potrošača

Pitanje za vrednovanje:

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unapređenjem povezanosti u lancu od proizvođača do potrošača? odnosi se na razvojnu potrebu 3., a pripada strateškom cilju I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora”. Najizravnije je povezana s prioritetima koji se odnose na diverzifikaciju tržišta, integraciju MSP-ova i mladih poljoprivrednika u lance vrijednosti te pristup strateškim segmentima tržišta. Primarno područje intervencije jest C. „Razvoj domaćih tržišta za poljoprivredno-prehrambene proizvode”, osobito C.1. „Poticanje

partnerstava i pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu" i C.3. „Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara". Problem na koji Strategija odgovara jest slaba organiziranost proizvođača, niska koncentracija ponude, ograničen pregovarački položaj primarnih proizvođača te nedovoljna povezanost proizvodnje s preradom, distribucijom, trgovinom i krajnjim potrošačem. Dodatno ograničenje čini nedovoljno razvijena logistička infrastruktura za skladištenje, sortiranje, pakiranje, preradu i distribuciju, zbog čega se dio proizvodnje ne uspijeva usmjeriti prema tržištima veće vrijednosti.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Ostvaren je skroman napredak u poslovnom povezivanju poljoprivrednika dok je napredak u stvaranju logističkih preduvjeta nešto izraženiji. Međutim, nema dovoljno dokaza da su ti preduvjeti imali za posljedicu poboljšanje horizontalne povezanosti, koncentracije ponude, kratkih lanaca opskrbe ili pregovaračkog položaja proizvođača.**

Tijekom provedbe Strategije ostvareni su određeni, ali ograničeni pomaci. Pomaci su najvidljiviji u stvaranju institucionalnih i infrastrukturnih preduvjeta: broj priznatih proizvođačkih organizacija povećan je s 20 u 2020. na 24 u 2024., uz vrhunac od 27 u 2023. godini. Broj članova proizvođačkih organizacija povećan je s 499 u 2021. na 906 u 2024., ali je u 2025. smanjen na 891. To upućuje na širenje organizacijske baze, ali i na njezinu nestabilnost, što potvrđuju i ukidanja rješenja o priznavanju pojedinih proizvođačkih organizacija.

Financijski podaci iz PRR-a pokazuju da su mjere izravno povezane s organiziranjem proizvođača i suradnjom imale relativno mali opseg. M09 je do kraja 2024. imala 3,11 mil. EUR odobrenih i 1,62 mil. EUR isplaćenih javnih rashoda. M16 u žarišnom području 3A imala je 842,6 tisuća EUR odobrenih i 360,2 tisuće EUR isplaćenih javnih rashoda. Za 16.4.1 „Kratki lanci opskrbe i lokalna tržišta" GIP 2024 navodi da je devet ranije odobrenih projekata u provedbi; pokazatelji obuhvata upućuju na 35 uključenih gospodarstava i četiri aktivnosti suradnje. To je premalen opseg za zaključak o široj promjeni u tržišnom povezivanju.

U SP ZPP-a do financijske 2024. nije ostvaren mjerljiv napredak kod ključnih pokazatelja za ovu razvojnu potrebu. R.10 „Bolja organizacija opskrbnog lanca" odnosi se na korisnike koji primaju potporu za bolje povezivanje u lancu, a ostvarenje je 0% u odnosu na ključnu etapu od 0,74% odnosno 1.000 gospodarstava. R.11 „Koncentracija ponude" u sektoru voća i povrća mjeri vrijednost proizvodnje stavljene na tržište preko proizvođačkih organizacija s operativnim programima; ostvarenje je također 0% u odnosu na etapu od 5,34%. Intervencije 77.04 (kratki lanci), 77.05 (proizvođačke organizacije), 77.01 (sustavi kvalitete) i 47.1-47.2 (sektorske intervencije za voće i povrće) do kraja 2024. nisu imale isplate. Trećim izmjenama SP ZPP, odobrenim u listopadu 2025., intervencija 77.05 više nije dio istog.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti (u daljnjem tekstu: NPOO) ulaganja u logističko-distributivne centre stvaraju važan preduvjet za integraciju lanca. Postoji podatak o tri ugovorena projekta proizvođačkih organizacija s potporom od 15 mil. EUR po PO-u, uz još jedan projekt u postupku ugovaranja. Međutim, sama izgradnja logistike ne dokazuje jači položaj proizvođača ako se ne prate količine zajednički prodane proizvodnje, broj dobavljača, ugovoreni kupci, ostvarene cijene, troškovi i marže.

Širi tržišni pokazatelji ne potvrđuju smanjenje strukturnih slabosti. Uvoz povećan je s 3,17 mlrd. EUR u 2020. na 6,34 mlrd. EUR u 2024., dok je izvoz porastao s 2,27 mlrd. EUR na 3,60

mlrd. EUR. Deficit se time povećao s oko 0,90 mlrd. EUR na 2,74 mlrd. EUR. To je u skladu s ocjenom da problem usitnjenosti poljoprivrednih gospodarstva, slabe koncentracije ponude i nedovoljne integracije proizvodnje s preradom i tržištem nije bitno uklonjen.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Organiziranost proizvođača je povećana.	Djelomično ostvareno. Broj PO-a je povećan u odnosu na 2020., a broj članova rastao je do 2024. Međutim, pad broja PO-a nakon 2023. i ukidanje dijela rješenja pokazuju da sustav još nije stabilan.
Broj i doseg operativnih programa su povećani.	Ograničeno ostvareno. Operativni programi postoje u sektoru voća i povrća, ali je obuhvat malen. U 2024. sektorske intervencije nisu ostvarile planirane ciljeve niti su imale isplate.
Kratki lanci i lokalna tržišta su ojačani.	Nije potvrđeno na razini sektora. PRR 16.4.1 ima samo nekoliko aktivnosti suradnje i ograničen broj uključenih gospodarstava, dok SP ZPP 77.04 do kraja 2024. nije imao isplata.
Poboljšana je tržišna integracija i položaj proizvođača.	Nije potvrđeno. Nedostaju podaci o zajedničkoj prodaji, cijenama, maržama i tržišnom udjelu članova PO-a, a vanjskotrgovinski pokazatelji upućuju na rast deficita.
Provedbeni mehanizmi stvaraju potrebne kapacitete.	Djelomično ostvareno. Logistička ulaganja i potpore za PO-e stvaraju preduvjete, ali poslovni učinci nisu još izmjereni.

Poduzetničke sposobnosti poljoprivrednih proizvođača i drugih dionika

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije unaprijeđene poduzetničke sposobnosti poljoprivrednih proizvođača i drugih dionika?

Razvojna potreba 4. polazi od ocjene da je za rast konkurentnosti potrebno unaprijediti upravljanje poslovanjem, financijsku pismenost, marketinške prakse i korištenje digitalnih alata u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i ruralnim područjima. Strategija pritom posebno naglašava da mali proizvođači i MSP-ovi, a osobito žene, često imaju ograničena znanja o upravljanju i planiranju, što otežava uključivanje u moderne lance vrijednosti i pristup financijskim institucijama. Smanjenje administrativnog i poreznog opterećenja trebalo bi olakšati ulazak i razvoj poduzetnika, posebno mladih.

Razvojna potreba pripada strateškom cilju I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora”. Najizravnije je povezana s prioritetima povećanja učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava, stabilnijih prihoda za male proizvođače te integracije MSP-ova i mladih poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne lance vrijednosti.

Primarno područje intervencije jest D. „Poticanje poduzetnika na osnivanje i razvoj poslovanja u poljoprivredi”, osobito smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja,

unaprijeđenje korištenja instrumenata za upravljanje rizicima i potpora pokretanju poslovanja. S obzirom na širinu problema, razvoj poduzetničkih sposobnosti povezan je i s ulaganjima, tržišnim povezivanjem, biogospodarstvom, turističko-gastronomskom valorizacijom, znanjem i digitalizacijom.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Strategija i povezani instrumenti PRR-a i SP ZPP-a stvorili su važne preduvjete za jačanje poduzetništva: ulaganja, povoljniji pristup kapitalu, savjetovanje, znanje, potporu mladima i početnu digitalizaciju. Međutim, broj OPG-ova se smanjuje, žene nisu snažnije uključene u vodstvo gospodarstava, generacijska obnova zaostaje za planiranim, digitalizacija ima malen doseg, a izravna promjena poslovnih praksi nema pouzdanih podataka od statističke značajnosti.**

Tijekom provedbe Strategije uspostavljeni su važni financijski, savjetodavni i obrazovni preduvjeti za jačanje poduzetništva u poljoprivredi. PRR osigurao je značajna ulaganja u modernizaciju, razvoj gospodarstava, pokretanje poslovanja mladih poljoprivrednika, diverzifikaciju te prijenos znanja i savjetovanje. SP ZPP-a nastavlja istu logiku, ali su njegovi investicijski, start-up i diversifikacijski učinci do kraja 2024. još bili u ranoj fazi.

Makro pokazatelji daju mješovitu sliku. Iako dohodak u poljoprivredi i produktivnosti (nominalno) rastu, to je dijelom povezano s promjenama cijena, potporama i strukturom proizvodnje i ne može se izravno tumačiti kao dokaz unaprijeđenih upravljačkih, financijskih, marketinških ili digitalnih sposobnosti.

Podaci Upisnika upućuju na istodobno smanjenje i promjenu strukture poduzetničke baze. Ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava smanjen je sa 170.837 u 2020. na 161.227 u 2024., a u 2025. na 154.245. Broj OPG-ova smanjen je sa 154.679 na 118.859 u 2024. godini, odnosno na 109.588 u 2025., pa je njihov udio u ukupnom broju PG-a pao s 90,5% na 73,7% u 2024. Istodobno su SOPG-ovi porasli s 10.250 na 35.862 u 2024. i 38.179 u 2025., a broj trgovačkih društava i obrta blago je porastao. To može upućivati na prilagodbu dijela gospodarstava, ali i na koncentraciju obzirom na veličinu i konkurentnost gospodarstva.

Rodna dimenzija poduzetništva nije ojačana u mjeri koju bi Strategija sugerirala. Udio žena voditeljica OPG-a smanjen je s 30,1% u 2020. na 27,4% u 2025. Kod SOPG-a udio žena ostaje oko 30,7%, kod trgovačkih društava oko 26,6%, a kod obrta raste s 19,4% na 20,6% u 2024. i 21,2% u 2025. Pomaci su, dakle, ograničeni i ne pokazuju sustavno jačanje ženskog poduzetništva u poljoprivredi.

Kod mladih poljoprivrednika potrebno je razlikovati PRR i SP ZPP. PRR je kroz mjeru 6 i žarišno područje 2B bio izravno usmjeren na ulazak mladih poljoprivrednika i razvoj poslovanja; do kraja 2024. u tom je području isplaćeno oko 79,4 mil. EUR kroz M06. U SP ZPP-u potpora mladima razdvojena je na dodatnu potporu dohotku za mlade poljoprivrednike i investicijsku potporu za uspostavu mladih poljoprivrednika. Kao investicijsku potporu u sklopu podmjere 6.1 PRR, do kraja 2024. godine potporu je ostvarilo 1.764 mladih poljoprivrednika, dok je prvi natječaj za intervenciju 75.01 SPZPP osigurao potporu za 666 mladih poljoprivrednika.

Najuvjerljiviji doprinos pristupu kapitalu ostvaren je kroz financijske instrumente PRR-a. Financijski instrumenti (FI) ubrzali su pristup povoljnijem financiranju, smanjili prepreke vezane uz kolateral i potaknuli bolje poslovno planiranje. Njihov strukturni učinak ipak je bio uzak. Najveći je dio sredstava dodijeljen za mehanizaciju u poljoprivredi, dok su prerada, diverzifikacija, navodnjavanje, klimatska ulaganja i turizam ostali znatno slabije zastupljeni. FI

se nastavljanju i u SP ZPP, po prvi puta uvodeći kombinirani model FI, kroz subvencioniranu kamatnu stopu i otpis dijela glavnice nakon ostvarenja pokazatelja.

Znanje, savjetovanje i digitalizacija ojačali su institucionalne preduvjete, ali ne i dokazani poslovni učinak.

Poduzetnička infrastruktura u poljoprivredi postupno se razvija kroz AKIS, savjetodavne i edukacijske aktivnosti, EIP/operacije suradnje, digitalne inovacijske inicijative i financijske institucije. Ipak, sustav je još fragmentiran, a veza između edukacije, savjetovanja, financiranja, inovacijskih projekata i stvarne primjene na gospodarstvima nije dovoljno mjerena. Stoga se može zaključiti da su preduvjeti za razvoj poduzetničkih sposobnosti ojačani, ali široko i održivo unapređenje poduzetničkih sposobnosti još nije dokazano.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Kretanje broja i strukture poljoprivrednih gospodarstava	Ukupan broj PG-a i broj OPG-ova se smanjuju, dok SOPG, trgovačka društva i obrti rastu. To upućuje na strukturnu promjenu, koncentraciju i komercijalizaciju
Poslovni razvoj i dohodak su poboljšani	Dohodak, neto dodana vrijednost i produktivnost nominalno rastu, ali su pokazatelji volatilni i ne mjere izravno upravljanje, marketing, financijsku pismenost ni digitalne prakse.
Znanje, savjetovanje i digitalizacija jačaju sposobnosti	Djelomično ostvareno. Savjetodavni kapacitet i doseg usluga su značajni, ali pokazatelj uspješnosti kroz znanje i inovacije, digitalizacija te mjerljiva primjena novih poslovnih praksi zaostaju.
Generacijska obnova i uključivanje žena su poboljšani	Ograničeno ostvareno. PRR je imao snažniju investicijsku potporu mladima kroz M06, dok je SP ZPP uveo strože i ciljanije uvjete, ali s manjim početnim dosegom. Udio žena nositeljica OPG-a smanjuje se.
Poduzetnička infrastruktura podupire poslovnu transformaciju	Ograničeno ostvareno. AKIS, savjetovanje, EIP i digitalne inicijative stvaraju okvir, ali sustav je još fragmentiran, a učinci na poslovne modele i tržišno ponašanje gospodarstava nisu sustavno praćeni.

Usklađenost poljoprivredne proizvodnje sa zahtjevima tržišta

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s usklađivanjem poljoprivredne proizvodnje sa zahtjevima tržišta?

Razvojna potreba odnosi se na bolje usklađivanje poljoprivredne proizvodnje sa zahtjevima tržišta s ciljem povećanja proizvodnje proizvoda za kojima postoji najveća domaća potražnja, jačanja konkurentnosti domaćih proizvođača te smanjenja ovisnosti o uvozu. Ostvarenje ove razvojne potrebe doprinosi Strateškom cilju I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora“, a ostvaruje se prvenstveno kroz intervencije SP ZPP

usmjerene na povećanje konkurentnosti, modernizaciju proizvodnje, sektorske intervencije i ulaganja u poljoprivredna gospodarstva.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj je mjeri tijekom provedbe Strategije došlo do promjena u strukturi poljoprivredne proizvodnje, povećanja samodostatnosti ključnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te jačanja tržišne usmjerenosti domaće proizvodnje.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Analiza raspoloživih pokazatelja upućuje da rast vrijednosti poljoprivredne proizvodnje nije bio praćen odgovarajućim promjenama u proizvodnoj strukturi. Indeks vrijednosti poljoprivredne proizvodnje povećan je za 27,5 % u odnosu na 2020. godinu, što potvrđuje rast ukupne vrijednosti proizvodnje. Međutim, navedeni rast nije rezultirao povećanjem proizvodnje onih proizvoda kod kojih domaće tržište bilježi najveću potražnju niti značajnijim povećanjem razine samodostatnosti.**

Najizraženije promjene vidljive su upravo kod proizvoda za koje Hrvatska ostvaruje najveću ovisnost o uvozu. Samodostatnost povrća smanjena je s 57,9 % na 48,5 %, voća s 48,7 % na 42,3 %, sirovog mlijeka s 59,8 % na 50,3 %, dok je samodostatnost svinjskog mesa pala s 59,2 % na 54,6 %. Istodobno je kod proizvoda kod kojih Hrvatska ostvaruje višak proizvodnje, poput žitarica i uljarica, zadržana visoka razina samodostatnosti unatoč blagom smanjenju u odnosu na početno razdoblje. Takva kretanja pokazuju da proizvodna struktura još nije u dovoljnoj mjeri prilagođena strukturi domaće potražnje.

Raspoloživi podaci istodobno potvrđuju nastavak smanjenja proizvodnih kapaciteta u pojedinim sektorima. Površine pod žitaricama smanjene su za oko 36 tisuća hektara, proizvodnja žitarica za približno 463 tisuće tona, broj svinja smanjen je s oko 1,03 milijuna na 0,90 milijuna grla, dok je broj muznih krava gotovo prepolovljen, sa 130 tisuća na 70,8 tisuća grla. Takvi trendovi upućuju da još nisu ostvarene značajnije strukturne promjene koje bi povećale domaću proizvodnju proizvoda kod kojih Hrvatska bilježi najveći tržišni deficit.

Nastavak nepovoljnih proizvodnih trendova odražava se i na vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Unatoč provedbi intervencija usmjerenih povećanju konkurentnosti, modernizaciji proizvodnje i ulaganjima u poljoprivredna gospodarstva, uvoz i dalje značajno nadmašuje izvoz, a vanjskotrgovinski deficit u 2024. godini iznosio je približno 2,65 milijardi EUR. To potvrđuje da dosadašnja provedba Strategije još nije rezultirala značajnijim povećanjem tržišne konkurentnosti domaće proizvodnje.

Može se zaključiti da je Strategija, kroz provedbu SP ZPP-a, uspostavila odgovarajući okvir za jačanje konkurentnosti i tržišne usmjerenosti poljoprivredne proizvodnje. Međutim, raspoloživi pokazatelji još ne potvrđuju značajnije povećanje samodostatnosti proizvoda kod kojih Hrvatska ostvaruje najveću ovisnost o uvozu niti zaustavljanje smanjenja proizvodnih kapaciteta u pojedinim sektorima. Budući da se najveći dio intervencija provodi od 2023. godine, njihovi će se dugoročniji učinci na prilagodbu proizvodne strukture tržišnim zahtjevima moći pouzdanije procijeniti nakon završetka provedbe SP ZPP-a.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Stopa samodostatnosti odabranih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda	Hrvatska je zadržala visoku samodostatnost u proizvodnji žitarica, uljarica i vina, ali je kod voća, povrća, svinjskog mesa i sirovog mlijeka zabilježen daljnji pad samodostatnosti.
Promjene u strukturi poljoprivredne proizvodnje	Nisu ostvarene značajnije strukturne promjene koje bi upućivale na snažnije usmjeravanje proizvodnje prema proizvodima veće dodane vrijednosti i sektorima s najvećom domaćom potražnjom.
Kretanja proizvodnih kapaciteta i vanjskotrgovinske razmjene	Nastavljen je pad proizvodnih kapaciteta u pojedinim stočarskim sektorima, uz zadržavanje visokog vanjskotrgovinskog deficita u poljoprivredno-prehrambenim proizvodima.

Sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s povećanjem sudjelovanja proizvođača u sustavima kvalitete?

Razvojna potreba odnosi se na povećanje sudjelovanja proizvođača u sustavima kvalitete s ciljem stvaranja proizvoda veće dodane vrijednosti, jačanja njihove tržišne prepoznatljivosti i konkurentnosti te povećanja povjerenja potrošača. Ostvarenje ove razvojne potrebe doprinosi Strateškom cilju I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora“, a ostvaruje se prvenstveno kroz potpore ekološkoj proizvodnji, poticanje uključivanja proizvođača u europske i nacionalne sustave kvalitete te aktivnosti promocije certificiranih proizvoda.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj je mjeri tijekom provedbe Strategije povećano sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete, razvijena ekološka proizvodnja te unaprijeđen sustav registracije i certificiranja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- Rezultati provedene analize pokazuju da su tijekom dosadašnje provedbe Strategije ostvareni vidljivi pomaci u povećanju sudjelovanja proizvođača u sustavima kvalitete, osobito u području ekološke proizvodnje i razvoja sustava certificiranja proizvoda. Posebno je značajno da je ciljna vrijednost Strategije za površine pod ekološkom proizvodnjom ostvarena prije planiranog roka, što upućuje na nastavak pozitivnog trenda razvoja ovog sektora. Međutim, zbog ograničene raspoloživosti usporedivih podataka za pojedine sustave kvalitete još nije moguće u cijelosti procijeniti ukupni doprinos Strategije povećanju broja certificiranih proizvođača. Slijedom navedenog, razvojna potreba ocjenjuje se djelomično ostvarenom, uz izražen pozitivan trend prema njezinu potpunom ostvarenju.

Raspoloživi pokazatelji potvrđuju nastavak razvoja ekološke proizvodnje tijekom promatranog razdoblja. Broj ekoloških proizvođača povećan je s 5.548 u 2020. na 6.075 u 2024. godini, odnosno za 9,5 %, dok su površine pod ekološkom proizvodnjom porasle s 108.659 ha na 135.447 ha, odnosno za gotovo 25 %. Posljedično je udio ekološki korištenog poljoprivrednog zemljišta u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu povećan sa 7,21 % na 9,41 %. Ostvareni rezultati potvrđuju da je ciljna vrijednost Strategije za površine pod ekološkom proizvodnjom ostvarena prije planiranog roka.

Pozitivni pomaci ostvareni su i u području sustava kvalitete. Broj proizvoda registriranih u europskim sustavima kvalitete (ZOI, ZOZP i ZTS) povećan je s 32 na 38, dok je uspostavljanje nacionalnog sustava Dokazana kvaliteta dodatno proširen okvir za certificiranje domaćih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Prema posljednjim raspoloživim podacima, u europske i nacionalne sustave kvalitete bilo je uključeno ukupno 276 certificiranih proizvođača, što potvrđuje nastavak razvoja sustava kvalitete i sve veći interes proizvođača za certificiranje proizvoda.

Dodatni poticaj uključivanju proizvođača u sustave kvalitete predstavljale su i izmjene kriterija odabira pojedinih intervencija SP ZPP-a, kojima se dodatni bodovi dodjeljuju korisnicima uključenima u europske i nacionalne sustave kvalitete. Time je sudjelovanje u sustavima kvalitete postalo jedan od elemenata koji može povećati konkurentnost projektnih prijedloga pri odabiru za financiranje, što je dodatno pridonijelo atraktivnosti uključivanja proizvođača u sustave kvalitete.

Istodobno, raspoloživi podaci upućuju na određena metodološka ograničenja pri procjeni ukupnih učinaka Strategije. Za certificirane proizvođače uključene u europske i nacionalne sustave kvalitete ne postoje usporedivi vremenski nizovi za početno razdoblje provedbe Strategije, zbog čega nije moguće pouzdano procijeniti dinamiku njihova uključivanja niti u kojoj se mjeri ostvareni rezultati mogu pripisati provedbi Strategije.

Može se zaključiti da je Strategija, kroz provedbu SP ZPP-a i drugih potpornih mjera, pridonijela daljnjem razvoju ekološke proizvodnje i sustava kvalitete poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Posebno je vidljiv napredak u povećanju površina pod ekološkom proizvodnjom, razvoju europskih i nacionalnih sustava kvalitete te stvaranju dodatnih poticaja za uključivanje proizvođača u sustave kvalitete kroz kriterije odabira pojedinih intervencija SP ZPP-a. Međutim, zbog ograničene raspoloživosti usporedivih podataka za dio sustava kvalitete još nije moguće u cijelosti procijeniti učinke Strategije na povećanje broja certificiranih proizvođača, zbog čega će se konačna procjena uspješnosti moći dati nakon završetka provedbe Strategije.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Broj ekoloških proizvođača i razvoj ekološke proizvodnje	Povećan je broj ekoloških proizvođača, a površine pod ekološkom proizvodnjom porasle su znatno brže te je ciljna vrijednost

	Strategije za 2024. godinu već ostvarena. Uočljiv je trend konsolidacije i profesionalizacije ekološke proizvodnje.
Razvoj proizvoda registriranih u sustavima kvalitete	Povećan je broj proizvoda registriranih u europskim sustavima kvalitete, a uspostavom sustava Dokazana kvaliteta dodatno je proširen okvir za certificiranje domaćih proizvoda.
Sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete	Povećava se broj certificiranih proizvođača uključenih u europske i nacionalne sustave kvalitete, no zbog ograničene raspoloživosti usporedivih podataka nije moguće u cijelosti procijeniti doprinos Strategije.

Vještine radne snage u poljoprivredi

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unapređenjem vještina radne snage u poljoprivredi?

Razvojna potreba odnosi se na unapređenje vještina radne snage u poljoprivredi kroz razvoj sustava prijenosa znanja, savjetovanja i inovacija. Ostvarenje ove razvojne potrebe doprinosi Strateškom cilju I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora“, a ostvaruje se prvenstveno kroz intervencije SP ZPP-a usmjerene na prijenos znanja, pružanje savjetodavnih usluga te razvoj AKIS-a (Agricultural Knowledge and Innovation System) kao nacionalnog sustava prijenosa znanja i inovacija.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije unaprijeđeni sustav prijenosa znanja, savjetodavnih usluga i inovacija te stvoreni preduvjeti za razvoj vještina radne snage u poljoprivredi.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- Na temelju provedene analize može se zaključiti da su tijekom provedbe Strategije ostvareni značajni institucionalni pomaci koji predstavljaju kvalitetnu osnovu za daljnje unapređenje vještina radne snage u hrvatskoj poljoprivredi. Konačni učinci na korisnike i razinu stečenih znanja moći će se pouzdanije procijeniti nakon duljeg razdoblja provedbe intervencija. Slijedom navedenog, razvojna potreba ocjenjuje se djelomično ostvarenom s pozitivnim trendom prema potpunom ostvarenju.

Najznačajniji napredak ostvaren je uspostavom novog modela prijenosa znanja i savjetovanja kroz intervencije 78.01. Potpora prenošenju znanja i 78.02. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga, kojima je uz javni sustav omogućeno uključivanje privatnih pružatelja savjetodavnih usluga. Time je uspostavljen novi model prijenosa znanja koji uključuje javne i privatne pružatelje usluga te stvara pretpostavke za veću dostupnost stručne potpore poljoprivrednicima.

Raspoloživi pokazatelji potvrđuju značajno jačanje institucionalnih kapaciteta. Dok je u prethodnom programskom razdoblju savjetodavne usluge pružao isključivo javni sustav, provedbom SP ZPP-a uspostavljen je model u kojem sudjeluju javni i privatni pružatelji. Nakon provedbe prva dva natječaja za intervenciju 78.02. u sustav je uključeno ukupno 126 pružatelja savjetodavnih usluga, od čega 125 privatnih i jedan javni pružatelj. Istodobno je uspostavljen nacionalni AKIS, razvijena AKIS platforma, organiziran sustav inovacijskih brokera te razvijeni digitalni alati za prijenos znanja, čime su dodatno unaprijeđeni organizacijski preduvjeti za razvoj sustava savjetovanja i inovacija.

Unatoč ostvarenim institucionalnim pomacima, doprinos Strategije unapređenju vještina radne snage još nije moguće u cijelosti procijeniti. Intervencije 78.01., 78.02. i 77.03. započele su se provoditi tek tijekom provedbe SP ZPP-a, zbog čega u vrijeme izrade ovog izvješća nisu bili dostupni usporedivi podaci o broju korisnika edukacija, broju provedenih savjetodavnih aktivnosti niti o ostvarenim učincima na stjecanje znanja i vještina.

Dodatno, zbog kasnog početka provedbe navedenih intervencija nije moguće procijeniti ni približavanje ciljanoj vrijednosti Strategije koja predviđa da se 2,5 % financijske omotnice ruralnog razvoja SP ZPP-a usmjeri na aktivnosti razmjene znanja i inovacija. Međutim, u Strateškom planu ZPP-a 2023. – 2027. za intervencije kojima se podupiru razmjena znanja i inovacije (78.01., 78.02. i 77.03.) konačno je planirano 2,38 % ukupnih sredstava iz EPFRR-a (EAFRD), što predstavlja neznatno odstupanje u odnosu na cilj utvrđen Strategijom. Za razliku od toga, u okviru Programa ruralnog razvoja za ove je aktivnosti bilo namijenjeno približno 0,69 % ukupne financijske omotnice. Stoga će procjena ostvarenja ovog cilja biti moguća tek nakon što intervencije budu u provedbi dovoljno dugo da se mogu pratiti njihovi financijski i provedbeni učinci.

Može se zaključiti da je Strategija uspješno uspostavila institucionalni okvir za razvoj sustava prijenosa znanja, savjetovanja i inovacija kroz AKIS te otvorila tržište pružanja savjetodavnih usluga većem broju pružatelja. Međutim, zbog rane faze provedbe ključnih intervencija još nije moguće pouzdano procijeniti njihov doprinos unapređenju vještina radne snage niti ostvarenje planiranog povećanja ulaganja u razmjenu znanja i inovacija. Konačna procjena učinaka bit će moguća nakon završetka provedbe SP ZPP-a.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Ulaganja u razmjenu znanja i inovacija	Provedba intervencija 78.01. i 78.02. započela je tijekom provedbe SP ZPP-a te je uspostavljen novi model financiranja prijenosa znanja i savjetodavnih usluga koji uključuje javne i privatne pružatelje. Udio sredstava namijenjen razmjeni znanja i inovacija povećan je s 0,69% financijske omotnice u PRR na 2,38 u SPZPP. Trend iskorištenja sredstava iz SPZPP u vrijeme izrade ovog izvješća nije poznat.
Broj korisnika edukacija	U vrijeme provedbe vrednovanja nisu bili dostupni usporedivi podaci koji bi omogućili praćenje broja korisnika edukacija između dva programska razdoblja. Procjena se temelji na razvoju institucionalnih kapaciteta za provedbu edukacija.
Broj savjetodavnih aktivnosti	Ne postoje usporedivi pokazatelji o broju provedenih savjetodavnih aktivnosti između dva programska razdoblja.

	Međutim, značajno je povećan broj pružatelja savjetodavnih usluga te unaprijeđen organizacijski okvir sustava savjetovanja.
--	---

Okolišna održivost poljoprivrednih praksi

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s poboljšanjem okolišne održivosti poljoprivrednih praksi?

Razvojna potreba odnosi se na unapređenje okolišne održivosti poljoprivrednih praksi kroz povećanje primjene okolišno prihvatljivih proizvodnih sustava, očuvanje prirodnih resursa te smanjenje negativnih utjecaja poljoprivrede na okoliš i klimu. Ostvarenje ove razvojne potrebe doprinosi Strateškom cilju III. „Poticanje zelene i digitalne tranzicije poljoprivrede“, a ostvaruje se prvenstveno kroz intervencije SP ZPP-a usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede, agro-okolišno-klimatske intervencije, eko-sheme i održivo gospodarenje prirodnim resursima.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije unaprijeđene okolišno održive poljoprivredne prakse, povećane površine pod ekološkom proizvodnjom te ostvaren napredak u očuvanju prirodnih resursa i smanjenju okolišnog opterećenja poljoprivredne proizvodnje.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Na temelju provedene analize može se zaključiti da je tijekom provedbe Strategije ostvaren značajan napredak u razvoju okolišno održivih poljoprivrednih praksi, osobito u području ekološke proizvodnje. Istodobno, doprinos Strategije smanjenju emisija nije moguće u cijelosti izdvojiti od učinaka dugoročnih strukturnih promjena u sektoru. Slijedom navedenog, razvojna potreba ocjenjuje se djelomično ostvarenom s pozitivnim trendom prema potpunom ostvarenju.**

Najvidljiviji rezultati ostvareni su u području ekološke proizvodnje. Površine pod ekološkom proizvodnjom povećane su s 108.659 ha u 2020. na 135.447 ha u 2025. godini, odnosno za gotovo 25 %, čime je već premašena ciljna vrijednost Strategije za 2024. godinu od 116.000 ha. Istodobno je udio ekološki korištenog poljoprivrednog zemljišta u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu povećan sa 7,21 % na 9,41 %, što potvrđuje nastavak razvoja okolišno održivih proizvodnih sustava.

Značajne promjene zabilježene su i u području upravljanja vodnim resursima. Površina koja se može navodnjavati povećana je s 29.680 ha u 2016. na 43.590 ha u 2023. godini (podaci DZS), odnosno za više od 50 %, čemu je pridonijela provedba Nacionalnog projekta navodnjavanja (u daljnjem tekstu: NAPNAV) i razvoj novih sustava navodnjavanja. U postupku provedbe vrednovanja utvrđena je nesukladnost u početnoj vrijednosti i oznaci pokazatelja koji se ne odnosi na stvarno navodnjavane površine već na površine koje se mogu navodnjavati. Stvarno navodnjavane površine u 2023. godini (DZS) iznose 25.440 ha.

U okviru SP ZPP-a uvedene su nove eko-scheme, proširene agro-okolišno-klimatske intervencije te unaprijeđeni zahtjevi uvjetovanosti (GAEC), čime je dodatno ojačan okvir za primjenu okolišno održivih poljoprivrednih praksi.

Smanjenje okolišnog opterećenja potvrđuju i pokazatelji emisija iz poljoprivrede. Emisije stakleničkih plinova smanjene su za približno 10,6 %, dok su emisije amonijaka smanjene za oko 14,7 % u odnosu na početno razdoblje. Međutim, navedene rezultate potrebno je tumačiti s oprezom jer je dio ostvarenog smanjenja posljedica dugoročnih strukturnih promjena u sektoru, ponajprije smanjenja stočarske proizvodnje, a ne isključivo primjene okolišno održivijih proizvodnih praksi.

Ukupno promatrano, provedba Strategije rezultirala je vidljivim napretkom u području okolišne održivosti poljoprivredne proizvodnje. Najveći pomaci ostvareni su u razvoju ekološke proizvodnje, povećanju površina koje se mogu navodnjavati te jačanju agro-okolišno-klimatskih intervencija i zahtjeva uvjetovanosti u okviru SP ZPP-a. Međutim, zbog istodobnog utjecaja strukturnih promjena u poljoprivrednom sektoru nije moguće sa sigurnošću razlučiti koliki se dio ostvarenih okolišnih učinaka može izravno pripisati provedbi Strategije, zbog čega će njihova konačna procjena biti moguća nakon završetka provedbe SP ZPP-a.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Površine za koje se dodjeljuje potpora za ekološku poljoprivredu	Površine pod ekološkom proizvodnjom kontinuirano rastu te je ciljna vrijednost Strategije za 2024. godinu već premašena.
Udio ekoloških površina u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu	Udio ekoloških površina povećan je s 7,21 % na 9,41 %, što potvrđuje nastavak razvoja okolišno održivih proizvodnih praksi.
Emisije stakleničkih plinova iz poljoprivrede	Emisije pokazuju trend smanjenja, ali je dio ostvarenog učinka posljedica smanjenja stočarske proizvodnje, a ne isključivo provedbe okolišnih mjera.
Emisije amonijaka iz poljoprivrede	Emisije amonijaka kontinuirano se smanjuju, no na ostvareni rezultat djelomično utječu i strukturne promjene u stočarskoj proizvodnji.

Usklađenost proizvodnih sustava s okolišnim uvjetima

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s boljim usklađivanjem proizvodnih sustava s okolišnim uvjetima?

Razvojna potreba odnosi se na bolje usklađivanje poljoprivrednih proizvodnih sustava s okolišnim uvjetima radi povećanja otpornosti poljoprivrede na klimatske promjene, očuvanja prirodnih resursa te održivijeg korištenja tla i voda. Doprinosi ostvarenju Strateškog cilja III.

Poticanje zelene i digitalne tranzicije poljoprivrede, a ostvaruje se kroz ulaganja u sustave javnog navodnjavanja, razvoj ekološke poljoprivrede te provedbu agro-okolišno-klimatskih intervencija, eko-shema i zahtjeva uvjetovanosti u okviru SP ZPP-a.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj su mjeri unaprijeđeni proizvodni sustavi kroz razvoj infrastrukture za navodnjavanje, širenje okolišno prihvatljivih proizvodnih praksi, razvoj ekološke poljoprivrede te primjenu mjera usmjerenih očuvanju prirodnih resursa i prilagodbi klimatskim promjenama.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Na temelju provedene analize može se zaključiti da je tijekom provedbe Strategije ostvaren značajan napredak u prilagodbi proizvodnih sustava okolišnim uvjetima. Iako za dio područja još nisu dostupni izravni pokazatelji učinaka, provedene mjere i ostvareni rezultati potvrđuju pozitivan trend prema otpornijim i okolišno održivijim proizvodnim sustavima. Slijedom navedenog, razvojna potreba ocjenjuje se djelomično ostvarenom s pozitivnim trendom prema potpunom ostvarenju.**

Jedan od najznačajnijih pomaka ostvaren je u razvoju infrastrukture za navodnjavanje. Površina koja se može navodnjavati povećana je s 29.680 ha u 2016. na 44.660 ha u 2023. godini, odnosno za više od 50 %, čime je ostvaren značajan napredak prema ciljanoj vrijednosti od 50.000 ha. Kontinuitet ulaganja osiguran je kroz PRR, NAPNAV i SP ZPP-a, dok se dodatni projekti nalaze u različitim fazama pripreme i provedbe.

Istodobno je dodatno unaprijeđen okvir za primjenu okolišno prihvatljivih proizvodnih praksi. U okviru SP ZPP-a uvedene su nove eko-sheme, proširene agro-okolišno-klimatske intervencije te unaprijeđeni zahtjevi uvjetovanosti (GAEC), čime su stvoreni bolji preduvjeti za održivo gospodarenje tlom, vodama i drugim prirodnim resursima.

Napredak potvrđuju i pokazatelji razvoja ekološke proizvodnje. Površine pod ekološkom proizvodnjom povećane su s 108.659 ha u 2020. na 135.447 ha u 2025. godini, odnosno za gotovo 25 %, dok je udio ekološki korištenog poljoprivrednog zemljišta u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu povećan sa 7,21 % na 9,41 %. Time je ciljna vrijednost Strategije za 2024. godinu ostvarena prije planiranog roka, što potvrđuje nastavak širenja okolišno održivih proizvodnih sustava.

Promatrani pokazatelji upućuju na to da se proizvodni sustavi postupno prilagođavaju okolišnim uvjetima kroz razvoj sustava navodnjavanja, širenje ekološke proizvodnje te primjenu novih okolišno-klimatskih instrumenata. Istodobno, dio intervencija uveden je tek u okviru SP ZPP-a, zbog čega će se njihovi učinci na otpornost poljoprivredne proizvodnje, očuvanje prirodnih resursa i prilagodbu klimatskim promjenama moći pouzdanije procijeniti nakon završetka programskog razdoblja.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Povećanje površina koje se mogu navodnjavati	Površina koja se može navodnjavati povećana je s 29.680 ha na 44.660 ha, što predstavlja povećanje od približno 50 %.

	Ciljana vrijednost još nije u potpunosti ostvarena, ali se ostvaruje kontinuiran napredak kroz provedbu projekata javnog navodnjavanja.
Primjena okolišno prihvatljivih proizvodnih praksi	Osiguran je kontinuitet agro-okolišno-klimatskih intervencija te su uvedene eko-scheme i unaprijeđeni zahtjevi uvjetovanosti (GAEC), čime je ojačana primjena okolišno održivih proizvodnih praksi.
Površine za koje se dodjeljuje potpora za ekološku poljoprivredu	Površine pod ekološkom proizvodnjom kontinuirano rastu, a ciljna vrijednost Strategije za 2024. godinu ostvarena je prije planiranog roka.

Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima

Pitanje za vrednovanje

U kojoj je mjeri tijekom provedbe Strategije povećano korištenje instrumenata za upravljanje rizicima?

Razvojna potreba 10. polazi od činjenice da poljoprivredna proizvodnja sve snažnije ovisi o klimatskim, tržišnim i rizicima vezanim uz zdravlje životinja i bilja. Strategija ističe da različiti rizici mogu smanjiti prihode u poljoprivrednoj proizvodnji ili ugroziti nastavak poslovanja, zbog čega raste potreba za instrumentima upravljanja rizicima. Naglasak je na nastavku potpore osiguranju iz PRR, uz unaprjeđenja modela i posebnu pozornost na male i mlade poljoprivrednike.

Razvojna potreba pripada strateškom cilju II. „Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene” i prioritetu smanjenja ranjivosti na klimatske promjene. Primarni provedbeni mehanizam jest D.3. „Unaprjeđenje korištenja instrumenata za upravljanje rizicima”. U širem smislu, pitanje je povezano i s ulaganjima u otpornost, boljim agro-klimatskim podacima, navodnjavanjem, znanjem, savjetovanjem, partnerstvima i digitalnim sustavima. To znači da se uspjeh ne može svesti samo na iznos potpore za premiju osiguranja, nego i na obuhvat korisnika, dostupnost malim gospodarstvima, brzinu isplate, širinu instrumenata i učinak na stabilnost dohotka.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Korištenje potpore za osiguranje povećano je i financijski je značajno, ali širina, dostupnost malim gospodarstvima i učinkovitost sustava nisu dovoljno dokazani. Kontinuitet između PRR-a i SP ZPP-a osigurao je održavanje i širenje potpore premiji osiguranja. Nema dovoljno ambicija za razvoj uzajamnih fondova, kao niti za razvoj indeksnog osiguranje, tržišnih alata za upravljanje cjenovnim rizikom ili digitalne podrška koja bi omogućila aktivno upravljanje rizicima na razini gospodarstva i sektora.**

Tijekom provedbe Strategije povećano je korištenje javno poduprtog poljoprivrednog osiguranja. U okviru PRR-a RH M17 - Upravljanje rizicima postala je financijski značajna mjera (116,32 mil. EUR javnih rashoda i 16.940 poljoprivrednih gospodarstava/korisnika potpore,

120% od cilja). U razdoblju 2020.-2022. godišnje isplate dodatno su rasle, a nakon prijelazne 2023. SP ZPP je u financijskoj 2024. kroz intervenciju 76.01 - Osiguranje poljoprivredne proizvodnje isplatio 14,06 mil. EUR za 4.636 korisnika.

Pozitivno je što se naglasak zadržao na ex-ante pristupu, odnosno na preventivnom prijenosu dijela rizika putem osiguranja, a ne isključivo na ex-post naknadama nakon nastanka štete. Međutim, planirana širina korištenja nije ostvarena.

Rast isplata ne treba tumačiti samo kao rast obuhvata. Dio povećanja proizlazi iz rasta cijene rizika, premije su rasle 15-80%, a iznosi šteta snažno su porasli. Zato veći javni rashodi ne znače nužno da je osigurano više gospodarstava, više površine ili veća osigurana vrijednost. Za takav zaključak nedostaju usporedive godišnje serije o broju polica, osiguranoj vrijednosti, površini, vrsti rizika, sektoru i veličini korisnika.

Dostupni podaci ne potvrđuju da su instrumenti postali znatno dostupniji malim i srednjim gospodarstvima. To je važno jer je Strategija upravo na male i mlade poljoprivrednike stavila poseban naglasak. Također nije dokazano da je potpora osiguranju dovela do stabilizacije dohotka. Realni dohodak i dalje ostaje kolebljiv, dok klimatske štete i tržišna neizvjesnost rastu.

U provedbi je i dalje dominantan jedan instrument - potpora premiji osiguranja. Drugi instrumenti ostali su u početnoj ili nerazvijenoj fazi. Druga izmjena SP ZPP-a krajem 2024. u 76.01 uvodi mogućnost potpore kroz uzajamne fondove, ali do kraja izvještajnog razdoblja nije bilo mjerljivih rezultata. Financijski instrumenti PRR-a pokazali su se korisnima za likvidnost i osnovnu modernizaciju, osobito mikro i mali zajmovi te obrtna sredstva, ali oni nisu bili posebno dizajnirani kao instrument upravljanja klimatskim ili cjenovnim rizikom. U budućem razdoblju treba ih bolje povezati s osiguranjem, preventivnim ulaganjima, kriznom likvidnošću i oporavkom nakon šteta.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Povećan je broj korisnika osiguranja i drugih instrumenata.	Ostvareno. PRR M17 bilježi značajne kumulativne isplate i 16.940 korisnika, a SP ZPP 76.01 u 2024. obuhvatio je 4.636 korisnika.
Povećana su sredstva i vrijednost ugovorenih polica.	Djelomično ostvareno. Isplate su visoke, ali rast rashoda dijelom odražava rast premija i šteta. Usporediv niz o broju polica, osiguranoj vrijednosti i osiguranoj površini nije dostupan.
Instrumenti su dostupniji malim i srednjim proizvođačima.	Nema raščlambe korisnika, premija, osigurane vrijednosti i šteta prema veličini gospodarstva, sektoru, regiji, dobi i spolu nositelja.
Korištenje instrumenata pridonosi stabilnosti dohotka i otpornosti.	Potpore osiguranju smanjuje izloženost dijela korisnika, ali nema dokaza o učinku na stabilnost dohotka. Klimatske štete i cjenovna volatilnost i dalje rastu.
Razvijen je širi skup instrumenata i podatkovna podrška.	Dokazana je ponajprije premijska potpora. Uzajamni fondovi su uvedeni u programski okvir, ali bez rezultata do 2024.; indeksno osiguranje, prihodovni alati, reosiguranje i integrirane podatkovne platforme nisu razvijeni u operativnom opsegu.

Funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unapređenjem funkcioniranja tržišta poljoprivrednim zemljištem?

Razvojna potreba usmjerena je na unapređenje funkcioniranja tržišta poljoprivrednim zemljištem radi učinkovitijeg korištenja poljoprivrednih resursa, povećanja dostupnosti zemljišta aktivnim poljoprivrednicima te stvaranja preduvjeta za konkurentniju i održiviju poljoprivrednu proizvodnju. Doprinosi ostvarenju Strateškog cilja I. „Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora“, a ostvaruje se prvenstveno kroz unapređenje zakonodavnog okvira, provedbu programa raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem te postupke zakupa i drugih oblika raspolaganja državnim zemljištem.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj su mjeri unaprijeđeni uvjeti za učinkovitije funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem, osobito u pogledu raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem, njegove dostupnosti aktivnim poljoprivrednicima te promjena u korištenju poljoprivrednog zemljišta.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Analiza raspoloživih pokazatelja potvrđuje da je tijekom provedbe Strategije ostvaren značajan napredak u stvaranju zakonodavnih i administrativnih preduvjeta za učinkovitije funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem. Međutim, dosadašnji rezultati upućuju da se institucionalni napredak još nije u dovoljnoj mjeri odrazio na stavljanje državnog poljoprivrednog zemljišta u funkciju proizvodnje. Slijedom navedenog, razvojna potreba ocjenjuje se djelomično ostvarenom, uz pozitivan trend prema njezinu potpunom ostvarenju.**

Najveći pomaci ostvareni su donošenjem novog zakonodavnog okvira i ubrzanjem provedbe programa raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem. Do kraja 2024. godine izdane su suglasnosti na programe raspolaganja kojima je obuhvaćeno više od 312.000 ha državnog poljoprivrednog zemljišta. Istodobno je sklopljeno 2.835 ugovora o zakupu, kojima je u funkciju poljoprivredne proizvodnje stavljeno nešto više od 21.000 ha, odnosno približno 6,7 % površina obuhvaćenih odobrenim programima raspolaganja. Takav omjer pokazuje da je, unatoč uspostavljenim zakonodavnim i administrativnim preduvjetima, velik dio državnog poljoprivrednog zemljišta još uvijek izvan proizvodne funkcije.

Navedeni rezultati upućuju na potrebu intenzivnije provedbe programa raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem te snažnijeg poticanja jedinica lokalne samouprave na pravodobnu provedbu postupaka dodjele zemljišta. Tek će se stavljanjem znatno većeg dijela raspoloživih površina u funkciju poljoprivredne proizvodnje moći ostvariti puni učinci provedenih zakonodavnih promjena.

Posebno je važno osigurati da model raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem u većoj mjeri pridonosi generacijskoj obnovi sektora. Budući da tijekom provedbe Strategije nije ostvarena planirana vrijednost pokazatelja generacijske obnove, a pristup poljoprivrednom zemljištu predstavlja jedan od ključnih preduvjeta za ulazak u poljoprivrednu proizvodnju, opravdano je razmotriti prilagodbu postojećeg modela dodjele zemljišta. Veće bodovno vrednovanje mladih poljoprivrednika i novih ulazaka u sektor, uz istodobno smanjenje prednosti koju ostvaruju postojeći korisnici zemljišta, moglo bi pridonijeti stvaranju minimalnih proizvodnih pretpostavki za održivo bavljenje poljoprivredom te učinkovitijem ostvarivanju ciljeva generacijske obnove utvrđenih Strategijom.

Istodobno, ukupno korišteno poljoprivredno zemljište smanjeno je s 1,51 milijun ha u 2020. na 1,47 milijuna ha u 2024. godini, dok su površine pod trajnim nasadima zabilježile blagi porast. Takva kretanja upućuju na određeno restrukturiranje korištenja zemljišta, ali ne i na povećanje ukupno korištenih poljoprivrednih površina, zbog čega će se puni učinci reforme tržišta poljoprivrednog zemljišta moći pouzdanije procijeniti tek nakon završetka provedbe započetih programa raspolaganja.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Korištenje poljoprivrednog zemljišta	Ukupna korištena poljoprivredna površina smanjena je u odnosu na 2020. godinu, dok su trajni nasadi povećani, što upućuje na restrukturiranje korištenja zemljišta, ali ne i na povećanje ukupno korištenih površina.
Raspolaganje državnim poljoprivrednim zemljištem	Nakon izmjena i dopuna Zakona o poljoprivrednom zemljištu ubrzana je provedba programa raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem te su stvoreni preduvjeti za učinkovitije korištenje državnog zemljišta.
Zakup državnog poljoprivrednog zemljišta	Do kraja 2024. godine sklopljeno je 2.835 ugovora o zakupu za više od 21.000 ha državnog poljoprivrednog zemljišta, čime je povećana dostupnost zemljišta aktivnim poljoprivrednicima.

Koordinacija ulaganja u ruralnim područjima

Pitanje za vrednovanje

U kojoj mjeri je došlo do napretka u osiguravanju integriranog pristupa između Strategije poljoprivrede, PRR-a, SP ZPP-a i drugih EU/ESI fondova?

Razvojna potreba za boljom koordinacijom intervencija u ruralnim područjima proizlazi iz činjenice da se razvoj ruralnog prostora ne može ostvariti samo instrumentima poljoprivredne politike. Strategija poljoprivrede do 2030. ruralni razvoj povezuje s poljoprivrednom proizvodnjom, preradom, lokalnim tržištima, infrastrukturom, novim djelatnostima, digitalizacijom, znanjem i kvalitetom života. Zato razvojna potreba 12. zahtijeva da se ulaganja iz PRR-a RH i SP ZPP-a povežu s ulaganjima iz drugih fondova i politika, a ne da se provode kao odvojeni skupovi natječaja.

Za vrednovanje je zato ključno razlikovati dvije razine. Prva je demarkacija, odnosno jasno razgraničenje što financira PRR/SP ZPP, a što drugi EU fondovi. Druga je funkcionalna koordinacija, odnosno zajedničko planiranje, praćenje i vrednovanje ulaganja prema području, korisniku, razvojnoj potrebi i očekivanom učinku. U provedbi je prva razina uglavnom postavljena, dok druga razina nije dovoljno dokazana.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Demarkacija postoji, ali funkcionalna koordinacija nije dovoljno dokazana. Ukupno gledano, napredak je jači u programskom usklađivanju i administrativnom razgraničenju nego u stvarnom zajedničkom upravljanju ulaganjima. Demarkacija s drugim fondovima postoji, ali demarkacija nije koordinacija. Koordinacija nije dovoljno dokazana jer nema zajedničkog praćenja projekata, sinergija i učinaka.**

Demarkacija je u PRR-u i SP ZPP-u uglavnom jasna na razini pravila prihvatljivosti. PRR i SP ZPP financiraju aktivnosti vezane uz poljoprivredna gospodarstva, poljoprivrednu proizvodnju, preradu poljoprivrednih proizvoda, ruralna naselja i lokalni razvoj kroz LAG-ove. Drugi EU/ESI fondovi financiraju šire poduzetništvo, javnu infrastrukturu, istraživanje i inovacije, energetske učinkovitost, velike infrastrukturne projekte, industrijsku tranziciju te javne i uslužne sektore.

U PRR-u je razgraničenje s drugim fondovima definirano funkcionalno. Formalno obrazovanje poljoprivrednika i ruralnih dionika programira se kroz ESF; osnovne vodne i kanalizacijske usluge u naseljima do 2.000 stanovnika mogu se financirati iz EPFRR-a, dok se veća ulaganja u ruralnim područjima financiraju kroz druge EU programe.

Kod ruralnog turizma i diversifikacije, demarkacija se temelji na korisniku, lokaciji i vezi s poljoprivrednim gospodarstvom. PRR/SP ZPP financiraju 6.2, 6.4, 75.02 i 73.14 za korisnike upisane u Upisnik poljoprivrednika, u ruralnim naseljima i kao dopunsku ili nepoljoprivrednu djelatnost gospodarstva. EFRR, PKK i ITP pokrivaju šire MSP-ove, regionalnu konkurentnost, javnu turističku i kulturnu infrastrukturu te projekte koji nisu vezani uz poljoprivredno gospodarstvo.

Kod OIE i bioenergije, PRR/SP ZPP financiraju 4.1.3, 4.2.2 i 73.03 kada je energija namijenjena vlastitim potrebama poljoprivredne proizvodnje ili prerade poljoprivrednih proizvoda. PKK, Kohezijski fond, Modernizacijski fond i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost pokrivaju šire energetske, industrijske, javne i uslužne projekte. Time je administrativna granica postavljena, ali nije uspostavljen zajednički sustav koji bi pokazao sinergiju ulaganja u istom području ili lancu vrijednosti.

Kod javne infrastrukture i usluga, EPFRR pokriva dio osnovnih usluga i ruralnu infrastrukturu manjih naselja te LEADER/CLLD, dok EFRR, Kohezijski fond i ITP pokrivaju veće infrastrukturne, regionalne i urbane projekte. Kod znanja, inovacija i vještina, SP ZPP financira AKIS, savjetovanje, EIP i prijenos znanja, dok ESF+ pokriva formalnije vještine i tržište rada, a PKK, NPOO i Obzor Europa istraživanje, razvoj, inovacije i transfer tehnologije

Tijekom provedbe Strategije ostvaren je djelomičan napredak. PRR RH je kroz mjere za diversifikaciju i OIE financirao konkretne projekte koji odgovaraju logici integriranog ruralnog razvoja. SP ZPP je programski preuzeo nastavak te logike kroz intervencije 75.02, 73.14 i 73.03.

Međutim, do kraja 2024. te intervencije uglavnom nisu imale isplate, pa nije moguće potvrditi njihov stvarni doprinos integriranom pristupu u novom programskom razdoblju.

PRR RH pokazuje mjerljive rezultate u diversifikaciji i OIE. Kroz 6.2.1 isplaćeno je 38,03 mil. EUR za 786 korisnika, kroz 6.4.1 isplaćeno je 23,52 mil. EUR za 191 projekt, a kroz 6.4.1 FI dodatnih 1,72 mil. EUR za 30 krajnjih primatelja. U području OIE, kroz 4.1.3 i 4.2.2 isplaćeno je ukupno 39,82 mil. EUR za 351 projekt, dok je žarišno područje 5C ukupno doseglo 39,88 mil. EUR isplata.

SP ZPP nastavlja intervencijsku logiku PRR-a kroz 73.03, 75.02 i 73.14, ali do kraja 2024. gotovo da nema isplata, osim 25.000 EUR kroz 73.14 FI. Stoga se ne može zaključiti da je u novom programskom razdoblju već ostvaren integrirani provedbeni učinak.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Demarkacija između fondova i programa	Razgraničenje između PRR-a, SP ZPP-a i ostalih EU fondova uglavnom je jasno definirano kroz pravila prihvatljivosti, korisnike i vrste ulaganja.
Provedba integriranih ulaganja	PRR RH ostvario je mjerljive rezultate kroz ulaganja u diversifikaciju gospodarstava i OIE, dok je SP ZPP tek započeo provedbu i do kraja 2024. nije ostvario značajnije isplate.
Sinergija između fondova	Iako je administrativna demarkacija jasno postavljena, ne postoji zajednički sustav praćenja kojim bi se mogla procijeniti sinergija ulaganja različitih fondova u istim područjima ili lancima vrijednosti.
Doprinos integriranom ruralnom razvoju	PRR RH dao je mjerljiv doprinos razvoju diversifikacije i obnovljivih izvora energije, dok je za SP ZPP još prerano procjenjivati učinke zbog početne faze provedbe.

Javna infrastruktura u ruralnim područjima

Pitanje za vrednovanje

U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unapređenjem javne infrastrukture u ruralnim područjima?

Razvojna potreba usmjerena je na unapređenje javne infrastrukture u ruralnim područjima radi poboljšanja kvalitete života, dostupnosti javnih usluga te stvaranja preduvjeta za gospodarski i društveni razvoj ruralnog prostora. Doprinosi ostvarenju Strateškog cilja II. „Jačanje održivosti i otpornosti ruralnih područja“, a ostvaruje se kroz ulaganja u prometnu, komunalnu i društvenu infrastrukturu financirana PRR i SP ZPP-a.

Vrednovanjem se procjenjuje u kojoj su mjeri ulaganja u javnu infrastrukturu pridonijela poboljšanju uvjeta života u ruralnim područjima, uzimajući u obzir opseg provedenih ulaganja, kontinuitet financiranja te njihov doprinos dostupnosti javnih usluga i razvoju ruralnih zajednica.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Raspoloživi pokazatelji potvrđuju da je tijekom provedbe Strategije ostvaren značajan napredak u razvoju javne infrastrukture u ruralnim područjima te da je osiguran kontinuitet financiranja infrastrukturnih ulaganja u okviru SP ZPP-a. Istodobno, velik interes jedinica lokalne samouprave za nove natječeaje pokazuje da potrebe ruralnih područja i dalje znatno premašuju raspoloživa sredstva. Budući da je provedba novih intervencija tek započela, njihov puni doprinos kvaliteti života i dostupnosti javnih usluga moći će se pouzdanije procijeniti nakon završetka većeg broja projekata. Slijedom navedenog, razvojna potreba ocjenjuje se djelomično ostvarenom, uz pozitivan trend prema njezinu potpunom ostvarenju.**

PRR predstavljao je glavni izvor financiranja javne infrastrukture tijekom promatranog razdoblja, dok je SP ZPP-a osigurao kontinuitet ulaganja nakon završetka prethodnog programskog razdoblja. Do kraja 2024. godine kroz Mjeru 7 financirano je 1.066 infrastrukturnih projekata ukupne vrijednosti 477,2 milijuna eura, uz 359,0 milijuna eura javnih rashoda. Nastavak ulaganja potvrđuje i prvi natječaj intervencije 73.13. Potpora javnoj infrastrukturi u ruralnim područjima, u okviru kojeg je odobreno 27 projekata ukupne vrijednosti 28,3 milijuna eura.

Istodobno, interes jedinica lokalne samouprave za provedbu novih infrastrukturnih ulaganja znatno premašuje raspoložive financijske mogućnosti. Na prvi natječaj intervencije 73.13. zaprimljeno je 266 projektnih prijedloga, odnosno gotovo deset puta više od broja odobrenih projekata, što jasno pokazuje da potrebe ruralnih područja za ulaganjima u prometnu, komunalnu i društvenu infrastrukturu ostaju vrlo izražene. To upućuje na potrebu osiguravanja dodatnih financijskih sredstava ili postupnog povećanja alokacija za ovu vrstu intervencija u budućem razdoblju.

Pozitivni pomaci vidljivi su i kroz smanjenje stope rizika od siromaštva u ruralnim područjima, koja je smanjena s 30,9 % na 26,8 %. Međutim, taj pokazatelj odražava djelovanje brojnih gospodarskih, socijalnih i demografskih čimbenika te se ostvareni napredak ne može izravno pripisati isključivo ulaganjima u javnu infrastrukturu.

Dosadašnji rezultati potvrđuju da su ulaganja u javnu infrastrukturu pridonijela jačanju razvojnih kapaciteta ruralnih područja i stvaranju boljih preduvjeta za pružanje javnih usluga. Međutim, izražen nesrazmjer između iskazanih potreba i raspoloživih sredstava pokazuje da će za ostvarenje dugoročnih razvojnih ciljeva biti potrebno osigurati nastavak i postupno povećanje ulaganja u ruralnu infrastrukturu.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Stopa rizika od siromaštva u ruralnim područjima	Stopa rizika od siromaštva smanjena je s 30,9 % na 26,8 %, što upućuje na poboljšanje socioekonomskog položaja ruralnog stanovništva, iako na ovaj pokazatelj utječu brojni čimbenici izvan infrastrukturnih ulaganja.

Broj infrastrukturnih projekata financiranih kroz PRR i SP ZPP	Kroz PRR financirano je 1.066 infrastrukturnih projekata, a provedbom intervencije 73.13. osiguran je kontinuitet ulaganja u ruralnu infrastrukturu.
Vrijednost ulaganja u javnu infrastrukturu	Do kraja 2024. godine kroz Mjeru 7 ostvarena su ulaganja vrijedna 477,2 milijuna eura, dok je kroz prvi natječaj intervencije 73.13. odobreno dodatnih 28,3 milijuna eura potpore.
Dostupnost javnih usluga i infrastrukture	Ulaganja su obuhvatila prometnu, komunalnu i društvenu infrastrukturu te stvorila preduvjete za poboljšanje dostupnosti javnih usluga, no puni učinci još nisu vidljivi zbog različite dinamike provedbe projekata.

Ulaganja u tehnologiju i inovacije

Pitanje za vrednovanje: U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s ulaganjima u tehnologiju i inovacije?

Razvojna potreba 14. „Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije” povezana je sa strateškim ciljem IV. „Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru” te s prioritetima 4.1. „Povećanje javnih i privatnih ulaganja u istraživanja i razvoj” i 4.2. „Unaprjeđenje prijenosa tehnologije”. Za ovo pitanje ključna su dva smjera intervencijske logike: ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije te objedinjavanje poljoprivrednog znanja i inovacija. Javna sredstva, savjetovanje, istraživačka partnerstva, podaci, digitalni alati i povoljniji poslovni uvjeti trebaju dovesti do ulaganja i inovacijskih „outputa” (ishoda), zatim do stvarnog usvajanja tehnologije na gospodarstvima, a tek potom do veće produktivnosti, dodane vrijednosti i konkurentnosti.

Polazišni problem nije samo nedostatak novca za ulaganja, nego slabija povezanost istraživanja, savjetovanja, proizvođača i privatnog sektora. Strategija polazi od toga da Hrvatska zaostaje u poljoprivrednim istraživanjima, razvoju i inovacijama te da su ulaganja po stanovniku približno na razini jedne trećine prosječnih ulaganja u EU-u. U Strategiji se navodi procjena da bi povećanje ulaganja u istraživanja i razvoj u iznosu polovice razlike prema prosjeku EU-a moglo povećati produktivnost poljoprivredne radne snage za 11,9%. Zato se u ovom pitanju ne vrednuje samo koliko je sredstava ugovoreno ili isplaćeno, nego i jesu li sredstva dovela do modernizacije, digitalizacije, inovacijskih projekata i primjene tehnologije u sektoru.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- Povećani su izdaci i uspostavljeni inovacijski kapaciteti, ali široka tehnološka transformacija sektora nije dokazana. Ulaganje od 0,7% u inovacije kroz PRR RH nije ostvareno (dosegnuta je vrijednost od 0,46%). Najveći napredak ostvaren je u aktiviranju AKIS-a, savjetodavnog kapaciteta, inovacijskih brokera i uključivanju u europske istraživačke programe. Natječajni za provedbu intervencija iz SP ZPP za potpore ulaganjima ne odvijaju se sukladno indikativnom planu objave natječaja, pa digitalizacija i modernizacija zaostaju. Stoga se može zaključiti da su preduvjete za

tehnološke i inovacijske pomake uspostavljeni, ali njihovi učinci na razini sektora još nisu dovoljno dokazani.

Tijekom provedbe Strategije ostvareni su djelomični pomaci povezani s ulaganjima u tehnologiju i inovacije. Pozitivni pomaci vidljivi su u rastu ulaganja u znanje i inovacije, uspostavi AKIS-a, jačanju savjetodavnih kapaciteta, pokretanju EIP portfelja i uključivanju Hrvatske u europske istraživačko-inovacijske programe. Međutim, podaci ne potvrđuju široku tehnološku transformaciju sektora. Kapitalna ulaganja stagniraju, digitalizacija i modernizacija su ispod ključnih etapa, a ukupna faktorska produktivnost pada. Stoga je napredak jasniji na razini instrumenata i kapaciteta nego na razini stvarnog tehnološkog usvajanja i mjerljivih poslovnih učinaka.

U PRR-u su za ovo pitanje najvažnije mjere M01, M02, M16 i M04, uz komplementarnu ulogu M19/LEADER-a kao lokalnog partnerskog okvira. Prema GIP-u PRR-a 2024., u žarišnom području 2A, koje uključuje modernizaciju i restrukturiranje gospodarstava, do kraja 2024. isplaćeno je 1,879 mil. EUR za M01, 4,574 mil. EUR za M02, 484,527 mil. EUR za M04 i 0,912 mil. EUR za M16. U istom žarišnom području M04 je dosegla 86% alociranih sredstava, a M16 samo 56%. To pokazuje da su investicijska sredstva bila snažno korištena, ali inovacijska komponenta suradnje ostala je znatno slabija. U okviru TOP-a 16.1.2 od 16 zaprimljenih zahtjeva odobreno je 8 projekata operativnih skupina u iznosu 1,477 mil. EUR, a isplaćeno je 7 projekata u iznosu 0,863 mil. EUR. U SP ZPP-u 2023.-2027. nastavak ove logike vidi se kroz intervencije vezane uz AKIS i suradnju (EIP), ali učinci još nisu vidljivi u „outputima“ (ishodima).

Kontekstualni pokazatelji ne potvrđuju da je došlo do snažnog investicijskog iskoraka i jačanja konkuretnosti i proizvodnosti kao posljedice inovacija.

Podaci o sudjelovanju Hrvatske u programu Obzor Europa pokazuju da istraživačko-inovacijski kapaciteti postoje i da se međunarodno uključivanje poboljšava. U području „Hrana, biogospodarstvo, prirodni resursi, poljoprivreda i okoliš“ ostvareno je 19,12 mil. EUR neto doprinosa EU-a kroz 81 projekt, uz stopu uspješnosti od 25%. Prema području znanosti, poljoprivreda i šumarstvo ostvarile su 9,55 mil. EUR neto doprinosa. Ovi podaci potvrđuju jačanje istraživačke uključenosti, ali sami po sebi ne dokazuju da se rezultati istraživanja prenose u praksu na poljoprivrednim gospodarstvima.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Ulaganja u tehnologiju, istraživanje i inovacije	Ulaganja u znanje i inovacije dosegla su 0,46 % ukupnih sredstava PRR-a u odnosu na cilj od 0,7 %, dok je pokazatelj SP ZPP-a ostvario 46,4 % ciljne vrijednosti za 2027.
Modernizacija i digitalizacija gospodarstava	Pokazatelj R.9 dosegnuo je 0,09 % gospodarstava u odnosu na etapu od 0,22 %, a R.3 0,12 % u odnosu na 0,16 %.
Povezanost istraživanja i prakse	Uspostavljen je AKIS, educirana su 43 inovacijska brokera, a aktivnosti 78.01 i 78.02 obuhvatile su 111.127 poljoprivrednika.

	Istodobno, u okviru 77.03 nije bilo plaćenih EIP projekata do kraja 2024.
Učinak ulaganja na produktivnost i konkurentnost	Ukupna faktorska produktivnost i dalje pada, a ne postoji sustav praćenja učinaka ulaganja na prinose, troškove, dodanu vrijednost i tržišne rezultate korisnika.

Primjena znanja i tehnologija u sektoru

Pitanje za vrednovanje: U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unaprjeđenjem primjene znanja i tehnologija u sektoru?

Razvojna potreba 15. odnosi se na sposobnost sektora da znanje, istraživanja, savjetovanje, podatke i tehnologije pretvori u promjenu prakse na poljoprivrednim gospodarstvima i kod drugih dionika lanca vrijednosti. Ona je povezana sa strateškim ciljem IV. „Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru”, a posebno s prioritetima povećanja javnih i privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj te unaprjeđenja prijenosa tehnologije.

Problem koji Strategija prepoznaje nije samo nedostatak pojedinih institucija. Hrvatska ima istraživačke kapacitete na sveučilištima i institutima, savjetodavne i potporne institucije te privatne dionike. Slabost je u rascjepkanosti sustava, nedovoljnoj povezanosti istraživanja, savjetovanja i proizvođača te u nedovoljno sustavnoj primjeni rezultata istraživanja i inovacija u praksi. Zato se ova razvojna potreba ne može vrednovati samo brojem edukacija ili isplaćenim sredstvima. Ključno je pitanje je li znanje došlo do korisnika i je li promijenilo odluke, tehnologiju, produktivnost, otpornost ili tržišni položaj gospodarstava.

Dok razvojna potreba 14. promatra ulaganja u tehnologiju i inovacije, razvojna potreba 15. promatra primjenu znanja i tehnologija.

Odgovor na pitanje za vrednovanje

- **Pristup i kapaciteti za prijenos znanja su ojačani, ali njihova šira primjena i učinak nisu dokazani. PRR je ostvario snažan obuhvat izobrazbe, a SP ZPP je pokrenuo AKIS, te nastavio savjetovanje, prijenos znanja i EIP. Međutim, sustav još dominantno mjeri aktivnosti i rashode, a ne usvajanje znanja i tehnologija. Formalna osposobljenost voditelja gospodarstava slabi, digitalizacija ima vrlo malen doseg. Nema praćenja rezultata EIP, zaostajanje za EU u konkurentnosti (produktivnosti) produbljuje se. Stoga se napredak može ocijeniti kao djelomičan**

U PRR-u RH najjasniji dokaz napretka odnosi se na izobrazbu. Pokazatelj T3 za žarišno područje 1C dosegnuo je 143.083 sudionika kojima je pružena izobrazba, u odnosu na cilj od 116.250, odnosno 123,1% cilja. U odnosu na kumulativnih 59.825 sudionika do 2020. godine, u razdoblju 2021.-2024. ostvaren je dodatni obuhvat od 83.258 sudionika. To potvrđuje da je PRR značajno povećao dostupnost stručne izobrazbe.

Istodobno, financijski pokazatelj T1 za žarišno područje 1A dosegno je 0,46% u odnosu na cilj od 0,69%, odnosno 66,7% cilja. Taj pokazatelj obuhvaća izdatke za M1, M2 i M16 u odnosu na ukupne izdatke PRR-a. Prema dostupnim podacima, do kraja 2022. za M1, M2 i M16 bilo je plaćeno 10,962 mil. EUR, od čega je M16 kao izravna inovacijska mjera imala vrlo skroman obujam od 0,356 mil. EUR. To pokazuje da su znanje i savjetovanje financijski prisutni, ali inovacijska komponenta ostaje ograničena.

Pokazatelj T2 za žarišno područje 1B dosegno je 15 operacija suradnje od ciljanih 20, odnosno 75% cilja. Provedba M16 započela je kasno, a iako je broj operacija suradnje rastao, taj opseg nije dovoljan za zaključak da je sustav istraživanja, inovacija i prakse postao funkcionalno povezan.

U SP ZPP-u 2023.-2027. vidljiv je nastavak ulaganja u AKIS kroz intervencije 78.01, 78.02 i suradnju, EIP, 77.03. U 2024. godini uspostavljeno je AKIS koordinacijsko tijelo, educirana su 43 inovacijska brokera, a aktivnosti 78.01 i 78.02 dosegnule su 111.127 poljoprivrednika. Ipak, rezultati su ispod ključnih etapa: R.1 „Uspješnost znanjem i inovacijama” ostvario je 13.865 prema etapi 30.000, odnosno 53,8% ispod etape, a R.28 (uspješnost u području klime i okoliša ostvarena znanjem) ostvario je 10.603 prema etapi 20.000, odnosno 47,0% ispod etape. Razlika proizlazi i iz dinamike isplata, ali za vrednovanje je važno da sustav još nije pokazao mjerljiv učinak primjene znanja. Pokazatelj R.2 „Povezivanje savjetovanja i sustava znanja” premašio je etapu: ostvareno je 907 u odnosu na planiranih 605, odnosno 49,9% iznad etape. To potvrđuje jačanje savjetodavnog kapaciteta. No R.2 ne mjeri promjenu prakse na gospodarstvu, nego kapacitet i povezanost savjetovanja. Digitalizacija i tehnološko usvajanje ostali su vrlo ograničeni. R.3 „Digitalizacija poljoprivrede” iznosio je 0,12% gospodarstava, odnosno 167 gospodarstava, u odnosu na etapu od 0,16%. Kroz 73.10.FI plaćeno je 119 operacija u vrijednosti 2,429 mil. EUR, ali vrsta i novost tehnologije nisu dovoljno evidentirane. Za EIP operativne skupine 77.03 u 2024. je zaprimljeno 24 zahtjeva vrijedna 4,6 mil. EUR, ali do kraja financijske godine nije bilo plaćenih projekata. To znači da interes postoji, ali rezultati i širenje rješenja još nisu ostvareni.

Kontekstualni pokazatelji dodatno ograničavaju pozitivnu ocjenu. Udio voditelja gospodarstava s osnovnim ili potpunim poljoprivrednim obrazovanjem smanjen je s 8,26% u 2020. na 7,38% u 2023., dok je prosjek EU-27 iznosio 28,59%. Kod voditelja mlađih od 35 godina udio je pao s 23,29% na 18,41%, prema 47,05% u EU-u.

Sažetak ključnih nalaza

Element procjene	Ključni nalaz i ocjena
Koordinacija AKIS-a i prijenos znanja	AKIS koordinacijsko tijelo, mrežna platforma i inovacijski brokeri predstavljaju jasan institucionalni pomak. Međutim, učinak tih kapaciteta na usvajanje znanja i tehnologija još nije izmjereno.
Doseg savjetodavnih i obrazovnih usluga	PRR je premašio cilj T3 za izobrazbu, a SP ZPP je kroz 78.01 i 78.02 dosegno velik broj poljoprivrednika. Istodobno, R.1 i R.28 su ispod etapa, a formalna osposobljenost voditelja gospodarstava pada.

Primjena inovacija i tehnologija na gospodarstvima	R.3 obuhvaća samo 0,12% gospodarstava, 73.10.FI ima 119 plaćenih operacija, a EIP nema plaćene projekte do kraja 2024. godine.
Doprinos produktivnosti i konkurentnosti	Produktivnost rada raste nominalno, ali je i dalje niska u odnosu na EU, dok ukupna faktorska produktivnost pada. Nema podataka koji povezuju savjetovanje, izobrazbu ili EIP s promjenom prinosa, troškova, prihoda ili dodane vrijednosti.

ZAKLJUČCI

Ocjena uspješnosti Strategije organizirana je oko ostvarenosti strateških ciljeva kroz ispunjenje pokazatelja za praćenje napretka u ostvarenju strateških ciljeva i ostvarenost razvojnih potreba Strategije sa ključnim područjima napretka i područjima za unaprjeđenje

Pokazatelji za praćenje napretka u ostvarenju strateških ciljeva

	Kod: II.02.12.41 Vrijednost poljoprivredne proizvodnje (mil. EUR)		Kod: OI.02.12.76 Navodnjavanje poljoprivrednih površina* (ha)		Kod: OI.02.12.75 Broj uvjetnih grla stoke (u tisućama)		Kod: II.02.12.38 Udio mladih poljoprivrednika koji su nositelji poljoprivrednih gospodarstava u ukupnom broju poljoprivrednih gospodarstava (%)		Kod: II.02.12.37 Stopa rizika od siromaštva u ruralnim područjima (%)		Kod: II.02.12.39 Broj hektara za koje se dodjeljuje potpora za ekološku poljoprivredu (ha)		Kod: II.02.12.40 Ulaganja u razmjenu znanja i inovacija (%)	
godina	Početna i ciljana vrijednost, mil. EUR	Ostvareno, mil. EUR	Početna i ciljana vrijednost, ha	Ostvareno, ha	Početna i ciljana vrijednost, tis. UG	Ostvareno, tis. UG	Početna i ciljana vrijednost, %	Ostvareno, %	Početna i ciljana vrijednost, %	Ostvareno, %	Početna i ciljana vrijednost, ha	Ostvareno, ha	Početna i ciljana vrijednost, %	Ostvareno, %
2019	2.386	2.386	29.680*	29.680	2.212,8 (osim peradi) 1.147,6 (perad)**		12,7	12,7	30,9**	28,70	108.169	108.169	0,7	
2020		2.423		46.920		775.2		12,875		26,50		108.659		
2021		2.746						14,17		26,30		121.924		
2022		3.245						14,3		26,80		129.374		
2023		2.840		43.590		709.15		14,288		25,50		119.873		2,38
2024	3.012	3.089	38.000		2.167,3 1.293,9		15,8	14,037	28,5	27,2	116.000	132.207		2,38
2025								13,89		25,7		135.447		2,38
2026														2,38
2027	3.557		44.000				18,5		25,8		130.000		2,5	
2028														
2029														
2030	3.981		50.000		2.472,4 1.465,1	695,5***	20		23,2		140.000		2,50	

*Početna vrijednost 2020.

** Početna vrijednost 2018.

***Vrijednost od 695,5 pronalazimo u Izvješću o provedbi Strategije poljoprivrede do 2030. godine za 2024. godinu. Navodi se kako su to novi podaci u skladu s promjenom u metodologiji praćenja podataka o broju uvjetnih grla stoke. Isto tako u podacima DZS (Anketa poljoprivrednih gospodarstva) nalazimo podatak o 775,2 i 709,1 tisuća UG za 2020. i 2023. godinu. U podacima AgriFood Dana portala nalazimo podatke o 756,3 i 682 tisuća UG za 2020. i 2023. godinu.

Pozitivni pomaci u provedbi Strategije vidljivi su ponajprije na razini programiranja, isplata, korisnika, institucionalnih kapaciteta i pojedinih sektorskih trendova. Istodobno, do sredine provedbenog razdoblja nije dovoljno dokazano da su intervencije proizvele strukturne promjene u smislu povećanja konkurentnosti, produktivnosti, tržišne organiziranosti, otpornosti, ruralnog razvoja i inovacijske primjene.

Strateški cilj I. – Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora pokazuje određeni napredak. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje i bruto dodana vrijednost porasle su, ali dio rasta proizlazi iz cjenovnih kretanja. Produktivnost rada nominalno raste, no Hrvatska i dalje znatno zaostaje za prosjekom EU-a, ukupna faktorska produktivnost pada, a investicijski intenzitet stagnira. Povezanost lanca, kratki lanci i proizvođačke organizacije napredovali su samo ograničeno.

Strateški cilj II. – Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene – djelomično je ostvaren. Ekološka proizvodnja bilježi najjasniji pozitivan trend, a potpore za osiguranje znatno su povećale korištenje instrumenta upravljanja rizicima. Međutim, stočarstvo slabi, broj uvjetnih grla se smanjuje, sustav upravljanja rizicima ostaje pretežno oslonjen na premije osiguranja, a prilagodba klimatskim promjenama još nije dovoljno povezana s proizvodnim odlukama i preventivnim ulaganjima.

Strateški cilj III. – Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima – ostvaren je djelomično. PRR je dao mjerljive rezultate u ruralnoj infrastrukturi, diversifikaciji i dijelu ruralnog poduzetništva. Ipak, koordinacija s drugim EU/ESI fondovima ostaje više administrativna nego funkcionalna: demarkacija postoji, ali ne postoji jedinstvena karta ulaganja koja bi pokazala sinergiju po prostoru, korisniku i razvojnom cilju.

Strateški cilj IV. – Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru – pokazuje napredak u uspostavi kapaciteta, ali ne i dovoljan dokaz široke primjene. AKIS, inovacijski brokeri, EIP okvir, savjetovanje i sudjelovanje u programu Obzor Europa stvaraju osnovu za inovacijski sustav, ali digitalizacija, modernizacija, EIP isplate i stvarno usvajanje tehnologije još su ispod očekivanog dosega.

Odgovori na pitanja za vrednovanje pokazuju da nijedna razvojna potreba nije u potpunosti ostvarena. Najčešća ocjena je djelomično ostvareno. Razvojne potrebe povezane s dodanom vrijednošću, pravičnošću potpore, poduzetništvom, tržišnim povezivanjem, upravljanjem rizicima, koordinacijom ulaganja, tehnologijom i znanjem pokazuju stvarne pomake, ali uglavnom kao „outpute“ (ishode), institucionalne kapacitete ili nominalne trendove. Slabije su dokazani učinci na produktivnost, konkurentnost, samodostatnost, tržišni položaj proizvođača, primjenu znanja i promjenu poslovnih praksi.

Ključna područja napretka

Najjasniji napredak ostvaren je u rastu vrijednosti proizvodnje, bruto dodane vrijednosti i faktorskog dohotka; širenju ekološke proizvodnje i sustava kvalitete; provedbi dijela ruralne infrastrukture, diversifikacije i ulaganja u OIE; povećanom korištenju potpore za osiguranje; razvoju financijskih instrumenata; te uspostavi AKIS-a, inovacijskih brokera i EIP okvira. Ti pomaci potvrđuju da je Strategija usmjerila javne politike prema relevantnim razvojnim potrebama i da je dio provedbenih instrumenata dao mjerljive rezultate.

Ključna područja za unapređenje

Do 2030. naglasak treba premjestiti s praćenja isplata i broja korisnika na praćenje promjene usvajanja novih proizvodnih praksi, poslovnih rezultata i sektorskih učinaka. Posebno je potrebno povećati realnu produktivnost i investicijski intenzitet, zaustaviti nepovoljne trendove u stočarstvu i sektorima s visokom ovisnošću o uvozu, ojačati proizvođačke organizacije i kratke lance kao poslovne intervencije, razviti širi sustav upravljanja rizicima, ubrzati provedbu SP ZPP-a te povezati AKIS, EIP, savjetovanje, demonstracijska gospodarstva i investicije u jedinstven put korisnika od potrebe do primjene rješenja.

Ključno horizontalno područje za unapređenje je sustav praćenja Strategije. Potreban je registar pokazatelja s jasnom definicijom, izvorom, polaznom godinom i metodologijom te povezivanje podataka APPRRR-a, Upisnika, FADN/FSDN-a, DZS-a, financijskih instrumenata i sektorskih baza. Tek takav sustav može pouzdano pokazati učinke potpora na produktivnost, dodanu vrijednost, tržišne kanale, rizike, inovacije i ruralni razvoj.

POUKE POSTUPKA VREDNOVANJA

1. Za vrednovanje složenih strateških dokumenata nije dovoljno osloniti se isključivo na pokazatelje za praćenje napretka u ostvarenju strateških ciljeva definirane Strategijom. U više područja bilo je potrebno koristiti dodatne statističke i administrativne pokazatelje kako bi se mogla donijeti pouzdana ocjena ostvarivanja razvojnih potreba.
2. Kvaliteta vrednovanja u velikoj mjeri ovisi o raspoloživosti usporedivih vremenskih nizova. Razlike u referentnim godinama, metodologijama i izvorima podataka otežale su usporedbu polaznog i sadašnjeg stanja.
3. Administrativne baze podataka vrlo dobro prikazuju provedbu intervencija i financijsku realizaciju, ali same po sebi nisu dovoljne za procjenu gospodarskih, okolišnih i društvenih učinaka Strategije.
4. Kod investicijskih i inovacijskih intervencija potrebno je uzeti u obzir vremenski odmak između provedbe aktivnosti i pojave mjerljivih učinaka. U početnim godinama provedbe moguće je pouzdanije vrednovati ostvarenja i neposredne rezultate nego dugoročne učinke.
5. Najpouzdaniji zaključci dobiveni su kombiniranjem više izvora podataka i metoda analize. Nijedan pojedinačni izvor nije bio dovoljan za cjelovitu procjenu uspješnosti provedbe Strategije.
6. Velik broj pokazatelja uspješnosti mjeri provedbu aktivnosti ili broj korisnika, dok je za procjenu stvarnih učinaka bilo potrebno koristiti dodatne pokazatelje produktivnosti, konkurentnosti, okolišnih promjena i ekonomskih rezultata.

PREPORUKE

Preporuke za unapređenje sadržaja Strategije

1. Dodatno usmjeriti Strategiju prema povećanju produktivnosti i dodane vrijednosti

U budućim izmjenama Strategije preporučuje se snažnije naglasiti mjere koje doprinose povećanju produktivnosti, dodane vrijednosti i konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, osobito kroz ulaganja u preradu, digitalizaciju, preciznu poljoprivredu, navodnjavanje i primjenu novih tehnologija.

2. Veću pozornost usmjeriti sektorima s najvećim razvojnim izazovima

Preporučuje se dodatno usmjeriti potpore prema sektorima u kojima Hrvatska ostvaruje najveće proizvodne manjkove (osobito stočarstvo, voće i povrće) te nastaviti jačati mjere za razvoj proizvođačkih organizacija, sustava kvalitete, ekološke proizvodnje i generacijske obnove.

3. Jačati međusobnu povezanost razvojnih politika

Preporučuje se snažnije povezati provedbu Strategije s drugim nacionalnim i europskim programima financiranja kako bi se povećala komplementarnost ulaganja u poljoprivredu, preradu, ruralnu infrastrukturu, istraživanje, inovacije i zelenu tranziciju.

Preporuke za unapređenje provedbe Strategije

1. Nastaviti pojednostavljivati provedbu intervencija

Potrebno je nastaviti pojednostavljivati administrativne postupke, osigurati realnije planiranje objave natječaja te ubrzati postupke odobravanja i provedbe projekata.

2. Jačati prijenos znanja i inovacija

Potrebno je dodatno razvijati AKIS, savjetodavni sustav i EIP partnerstva te ih snažnije povezati s investicijskim intervencijama kako bi se povećala primjena novih tehnologija i inovacija na poljoprivrednim gospodarstvima.

3. Ulaganja snažnije usmjeravati prema tehnološkoj modernizaciji

Kod investicijskih intervencija preporučuje se dati prednost ulaganjima koja uvode novu tehnologiju, digitalna rješenja, automatizaciju, učinkovito korištenje resursa i veću dodanu vrijednost, uz veće povezivanje ulaganja sa savjetovanjem i stručnim osposobljavanjem korisnika.

4. Nastaviti jačati tržišno povezivanje proizvođača

Potrebno je nastaviti razvijati proizvođačke organizacije, kratke lance opskrbe, logističke centre i druge oblike udruživanja koji doprinose većoj tržišnoj konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava.

5. Nastaviti razvijati sustav upravljanja rizicima

Preporučuje se daljnji razvoj instrumenata upravljanja rizicima uz bolje povezivanje osiguranja, preventivnih ulaganja, savjetovanja i financijskih instrumenata radi povećanja otpornosti poljoprivrednih gospodarstava.

Preporuke za unapređenje sustava praćenja i vrednovanja

1. Uskladiti sustav pokazatelja Strategije sa SP ZPP-a

Preporučuje se uskladiti pokazatelje Strategije s pokazateljima rezultata i učinka SP ZPP-a kako bi se izbjeglo paralelno praćenje istih područja te osigurala usporedivost podataka.

Razmotriti odabrane pokazatelje za praćenje napretka u ostvarenju strateških ciljeva, promijeniti ih i prilagoditi sukladno promjenama u okruženju (koristiti realnu vrijednost poljoprivredne proizvodnje) i metodologije (uvjetna grla stoke).

2. Jačati praćenje rezultata i učinaka intervencija

Uz financijsku provedbu i broj korisnika potrebno je sustavno pratiti učinke intervencija na produktivnost, dodanu vrijednost, digitalizaciju, tržišne rezultate, okolišne učinke i otpornost gospodarstava.

3. Razviti integrirani sustav podataka za potrebe vrednovanja

Preporučuje se postupno povezivanje administrativnih i statističkih baza podataka (APPRRR, Upisnik poljoprivrednika, AKIS, FADN/FSDN i drugi relevantni izvori) radi kvalitetnijeg praćenja učinaka potpora.

4. Unaprijediti metodologiju budućih vrednovanja

Pri izradi budućih strateških dokumenata preporučuje se unaprijed definirati metodologiju izračuna pokazatelja, referentne vrijednosti, izvore podataka i dinamiku izvještavanja kako bi se omogućila pouzdanija procjena ostvarenih rezultata i učinaka.

PRILOZI

Prilog 1. Matrica vrednovanja

Razvojna potreba Strategije	Pitanje za vrednovanje	Ključni kriteriji procjene	Pokazatelji za procjenu napretka	Izvori podataka
1. Povećati dodanu vrijednost proizvodnje	U kojoj je mjeri tijekom provedbe Strategije došlo do povećanja dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje?	Ekonomski rezultati sektora, produktivnost, dohodak gospodarstava	Vrijednost poljoprivredne proizvodnje, Broj uvjetnih grla stoke, bruto dodana vrijednost poljoprivrede, faktorski dohodak (agricultural factor income), proizvodnost rada, neto dodana vrijednost po godišnjoj jedinici rada (FNVA/AWU), Neto prihod od poljoprivrede (farm net income)	DZS, AgriFood Data Portal, FADN/FSDN podaci
2. Povećati pravičnost dodjele potpore dohotku	U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s povećanjem pravičnosti dodjele potpore dohotku?	Raspodjela potpora, obuhvat korisnika, struktura korisnika	Raspodjela izravnih plaćanja prema veličini gospodarstava, broj korisnika potpora, prosječna vrijednost potpore po korisniku	APPRRR, MPŠR
3. Unaprijediti povezanost u lancu od proizvođača do potrošača	U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unapređenjem povezanosti u lancu od proizvođača do potrošača?	Organiziranost proizvođača, tržišna integracija	Broj proizvođačkih organizacija, broj operativnih programa, broj korisnika kratkih lanaca opskrbe	MPŠR APPRRR
4. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti	U kojoj su mjeri tijekom provedbe Strategije ostvareni pomaci povezani s unapređenjem poduzetničkih sposobnosti poljoprivrednih proizvođača i drugih dionika?	Poslovni razvoj, ulaganja, održivost gospodarstava	Investicije u gospodarstva, neto prihod od poljoprivrede (farm net income), neto dodana vrijednost (farm net value added, FNVA), broj korisnika investicijskih intervencija	FADN/FSDN, APPRRR

Prilog 2 Analitička podloga za pitanja za vrednovanje (PZV)

PZV1

Pokazatelj	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kod: II.02.12.41 Vrijednost poljoprivredne proizvodnje (mil. EUR, tekuće cijene)	2.386	2.423	2.746	3.245	2.840	3.089
Bruto dodana vrijednost (mil. EUR, tekuće cijene)	1.116	1.154	1.457	1.717	1.395	1.650
Neto dodana vrijednost (mil. EUR, tekuće cijene)	804	843	1.144	1.405	1.077	1.335
Faktorski dohodak (mil. EUR, tekuće cijene)	1.244	1.327	1.678	1.932	1.731	1.870
Kod: OI.02.12.76 Navodnjavane poljoprivredne površine – ostvareno (ha)	29.680	46.920			43.590	–
Kod: OI.02.12.75 Broj uvjetnih grla stoke – ostvareno (UG)			775.220		709.150	695.477
(SE425) Neto dodana vrijednost (EUR/AWU)	8.143	8.949	9.868	12.539	11.888	
Bruto investicije u dugotrajnu imovinu u poljoprivredi (EUR, tekuće cijene)	224.890.000	201.400.000	191.190.000	204.640.000	199.060.000	198.250.000
Bruto investicije u dugotrajnu imovinu kao udio u GVA (%)	19,81%	17,46%	13,11%	11,92%	14,27%	12,02%

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku RH i AgriFood Data Portal (PMEF i FADN/FSDN podaci),

PZV2

Pokazatelj	2020.	2022.	2023.	2024.
Korisnici izravnih plaćanja	105.473	105.571	99.128	93.881
Korisnici osnovne potpore*	–	–	98.811	93.636
Korisnici preraspodijeljene potpore*	–	–	98.431	93.280

Pokazatelj	2020.	2022.	2023.	2024.
Udio mladih poljoprivrednika u ukupnom broju poljoprivrednika	12,87%	14,35%	13,75%	14,04%
R.6 – Preraspodjela na manja gospodarstva	–	–	–	87,25 (plan: 106,25)
R.36 – Generacijska obnova	–	–	–	7.797 (plan: 10.000)

*Napomena: Od 2023. godine primjenjuje se novi sustav izravnih plaćanja u okviru SP ZPP-a, zbog čega podaci za osnovnu i preraspodijeljenu potporu nisu izravno usporedivi s prethodnim programskim razdobljem.

Izvor: Godišnje izvješće o uspješnosti provedbe SP ZPP-a RH za 2024. godinu; Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2024. godinu (Zeleno izvješće); APPRRR.

PZV3

Pokazatelj (jedinica)	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (mil. EUR)	2.273	2.655	3.403	3.683	3.600	3.865
Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (mil. EUR)	3.170	3.685	4.936	5.717	6.336	6.981
Trgovinska bilanca (mil. EUR)	-896	-1.030	-1.533	-2.035	-2.737	-3.116
Priznate proizvođačke organizacije (broj)	20	21	23	27	24	n.p.

Izvor podataka: AgriFood Data Portal (PMEF i FADN/FSDN podaci) i podaci MPŠR.

Žarišno područje	Naziv žarišnog područja	Naziv pokazatelja cilja	Ostvareno 2014-2024	Ostvareno 2014-2020	Napredak 2020-2024	Cilj za 2025.	Iskorištenost cilja 2024

3A	Integracija primarnih proizvođača u lanac hrane, programi kvalitete, lokalna tržišta, kratki lanci i proizvođačke organizacije	T6: postotak poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama	0,33	0,28	0,05	0,32	103,13%
----	--	--	------	------	------	------	---------

Izvor: PRR RH 2014-2020.

PZV4

Podaci Upisnika poljoprivrednih gospodarstava

	godina					
PG	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OPG, broj	154.679	140.874	128.290	122.879	118.859	109.588
Od toga % žena voditeljica	30,1%	29,5%	28,9%	28,5%	28,2%	27,4%

Trgovačka društva, broj	3.039	3.285	3.400	3.442	3.460	3.459
Od toga % žena voditeljica	26,1%	26,5%	26,7%	26,6%	26,6%	26,6%
Obrt	2.299	2.416	2.466	2.464	2.472	2.460
Od toga % žena voditeljica	19,4%	19,5%	20,0%	20,3%	20,6%	21,2%
Zadruga, broj	355	359	357	355	352	340
Od toga % žena voditeljica	17,7%	17,8%	18,5%	19,2%	18,8%	18,5%
SOPG, broj	10.250	22.906	31.696	35.267	35.862	38.179
Od toga % žena voditeljica	30,8%	30,8%	30,9%	30,8%	30,7%	30,6%
Druge pravne osobe	215	219	221	222	222	219
Od toga % žena voditeljica	23,3%	23,7%	23,1%	22,1%	22,1%	23,3%

	godina					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OPG						
Nema podatka	49.180	44.305	40.224	38.405	37.058	33.241
Nezavršena osn. škola	8.240	6.704	5.385	4.742	4.210	3.461
Osnovna škola	32.066	27.631	23.917	22.049	20.500	17.962
Srednja škola	54.414	51.711	48.680	47.572	46.905	45.001
Visokoškolsko obrazovanje	10.779	10.523	10.084	10.111	10.186	9.923
Trgovačko društvo						
Nema podatka	1.940	1.984	1.981	1.962	1.920	1.811
Nezavršena osn. škola	1	1	2	3	3	3
Osnovna škola	23	24	24	25	25	27
Srednja škola	576	673	725	742	755	809
Visokoškolsko obrazovanje	499	603	668	710	757	809
Obrt						
Nema podatka	1.295	1.292	1.286	1.262	1.233	1.172

Nezavršena osn. škola	2	2	3	3	3	3
Osnovna škola	78	80	82	80	77	78
Srednja škola	738	829	870	878	912	935
Visokoškolsko obrazovanje	186	213	225	241	247	272
Zadruga						
Nema podatka	202	198	191	188	179	166
Nezavršena osn. škola	1	1	1	1	1	1
Osnovna škola	5	4	4	4	4	4
Srednja škola	88	92	94	94	98	98
Visokoškolsko obrazovanje	59	64	67	68	70	71
SOPG						
Nema podatka	2.883	6.807	9.725	10.809	10.854	10.804
Nezavršena osn. škola	296	729	981	998	952	991
Osnovna škola	1.342	3.205	4.445	4.778	4.786	5.235
Srednja škola	4.449	9.555	13.017	14.676	15.165	16.741
Visokoškolsko obrazovanje	1.280	2.610	3.528	4.006	4.105	4.408
Druge pravne osobe						
Nema podatka	124	125	126	124	124	115
Nezavršena osn. škola	0	0	0	0	0	0
Osnovna škola	5	4	3	3	3	3
Srednja škola	30	31	34	36	33	35
Visokoškolsko obrazovanje	56	59	58	59	62	66

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
II.02.12.38 Udio mladih poljoprivrednika koji su nositelji poljoprivrednih gospodarstava u ukupnom broju poljoprivrednih gospodarstava (%)	12,7	12,875	14,17	14,3	14,288	14,037	13,89

PZV5

Pokazatelj	2020.	2023./2025.*	Promjena
Samodostatnost žitarica (%)	172,83	151,25	-21,58
Samodostatnost uljarica (%)	287,24	281,27	-5,97
Samodostatnost voća (%)	48,67	42,25	-6,42
Samodostatnost povrća (%)	57,91	48,48	-9,43
Samodostatnost svinjskog mesa (%)	59,21	54,58	-4,63
Samodostatnost sirovog mlijeka (%)	59,80	50,29	-9,51
Površine pod žitaricama (000 ha)**	535,78	500,03	-35,75
Proizvodnja žitarica (000 t)**	3.772,70	3.309,55	-463,15
Broj svinja (000 grla)	1.026	900,6	-125,4
Broj muznih krava (000 grla)	130	70,8	-59,2
Indeks vrijednosti poljoprivredne proizvodnje (2020=100)	100,00	127,53	+27,53

Napomena: Za pokazatelje samodostatnosti kao početno stanje korištena je 2020. godina, a posljednja raspoloživa vrijednost odnosi se na 2023. godinu. Za pokazatelje površina pod žitaricama, proizvodnje žitarica, broja grla stoke i indeksa vrijednosti poljoprivredne proizvodnje korišteni su posljednji raspoloživi podaci za 2025. godinu, odnosno prve raspoložive usporedive vrijednosti za početno razdoblje.

Izvor: Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2021. godinu i Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2024. godinu (Zeleno izvješće); EUROSTAT (apro_cpsh1, apro_mt_lspig, tag00014, aact_eaa05); Državni zavod za statistiku.

PZV6

Pokazatelj	2020.	2024./2025.*	Promjena
Broj ekoloških proizvođača	5.548	6.075	+527 (+9,5 %)
Površine pod ekološkom proizvodnjom (ha)	108.659	135.447	+26.788 (+24,7 %)
Udio ekološke poljoprivrede u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu (%)	7,21	9,41	+2,20%
Registrirani proizvodi u sustavima ZOI, ZOZP i ZTS	32	38	+6
Certificirani proizvođači uključeni u europske i nacionalne sustave kvalitete		276	—

*Napomena: Za ekološku proizvodnju korišteni su podaci za 2025. godinu, dok se podaci o registriranim proizvodima i certificiranim proizvođačima odnose na posljednje raspoloživo stanje tijekom provedbe Strategije. Za broj certificiranih proizvođača ne postoje usporedivi podaci za početno razdoblje.

Izvor: Državni zavod za statistiku - Ekološka poljoprivredna proizvodnja; MPŠR - Registri sustava kvalitete; Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2024. godinu (Zeleno izvješće).

PZV7

Pokazatelj	Početno stanje	Stanje tijekom provedbe Strategije
Postotak sredstava namijenjen provedbi AKIS-a	0,7% (PRR)	2,38 %(SPZPP)
Model pružanja savjetodavnih usluga	Isključivo javni sustav savjetovanja	Uspostavljen model koji uključuje javne i privatne pružatelje savjetodavnih usluga
Broj pružatelja savjetodavnih usluga	1 javni pružatelj	126 pružatelja (125 privatnih i 1 javni)
Intervencija 78.01. – Potpora prenošenju znanja	Nije postojala	Uspostavljena i provedena u okviru SP ZPP-a
Intervencija 78.02. – Potpora za pružanje savjetodavnih usluga	Nije postojala	Uspostavljena i provedena; provedena prva dva natječaja
AKIS	Nije bio uspostavljen	Uspostavljen nacionalni AKIS sustav i razvijena AKIS platforma

Napomena: Budući da su intervencije 78.01. i 78.02. započele tek u okviru SP ZPP, u vrijeme izrade evaluacije nisu bili dostupni usporedivi podaci o broju korisnika edukacija ni o broju provedenih savjetodavnih aktivnosti. Stoga se procjena temelji prvenstveno na ostvarenim institucionalnim i organizacijskim promjenama.

Izvor: MPŠR; SP ZPP; Godišnje izvješće o uspješnosti provedbe SP ZPP za 2024. godinu.

PZV9

Pokazatelj	Početno stanje	Posljednja raspoloživa vrijednost	Promjena
Površina koja se može navodnjavati (ha)	29.680 (2016.)	44.660 (2023.)	+14.980 ha (+50,5 %)
Površine pod ekološkom proizvodnjom (ha)	108.659 (2020.)	135.447 (2025.)	+26.788 ha (+24,7 %)
Udio ekološke poljoprivrede u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu (%)	7,21	9,41	+2,20%
NAPNAV	Provedba započeta	Kontinuirana provedba i razvoj novih sustava navodnjavanja	Pozitivan trend
Agro-okolišno-klimatske intervencije i eko-scheme	PRR 2014.–2020.	Uvedene nove eko-scheme i proširene agro-okolišno-klimatske intervencije u SP ZPP 2023.–2027.	Ostvareno
Zahtjevi uvjetovanosti (GAEC)	Primjena osnovnih zahtjeva	Unaprijeđeni zahtjevi uvjetovanosti u okviru SP ZPP	Ostvareno

Napomena: Za pokazatelj površina koje se mogu navodnjavati kao početna vrijednost korištena je 2016. godina jer predstavlja početak intenzivnije provedbe NAPNAV. Za ostale pokazatelje korištene su usporedive vrijednosti iz razdoblja provedbe Strategije.

Izvor: MPŠR; Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2024. godinu (Zeleno izvješće); Državni zavod za statistiku; SP ZPP-a.

PZV10

Žarišno područje	Naziv žarišnog područja	Naziv pokazatelja cilja	Ostvareno 2014-2024	Ostvareno 2014-2020	Napredak 2020-2024	Cilj za 2025.	Iskorištenost cilja 2024
3B	Potpore sprečavanju rizika i upravljanju rizicima na poljoprivrednim gospodarstvima	T7: postotak poljoprivrednih gospodarstava koja sudjeluju u programima upravljanja rizicima	10,76	7,24	3,52	8,89	121,03%

Izvor: PRR

PZV11

Pokazatelj	Početno stanje	Posljednja raspoloživa vrijednost	Promjena
Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište (ha)	1.510.000 (2020.)	1.470.000 (2024.)	-40.000 ha (-2,6 %)
Površine pod trajnim nasadima*	2020. - 77.782 ha	2024. – 79.245 ha	Pozitivan trend
Državno poljoprivredno zemljište obuhvaćeno programima raspolaganja	-	više od 312.000 ha (2024.)	Značajan napredak
Broj ugovora o zakupu državnog poljoprivrednog zemljišta	2.142 (2018. – 2023.)	2.835 (2024.)	Značajan napredak
Površina državnog zemljišta dana u zakup	14.799,6 (2018. – 2023.)	više od 21.000 ha (2024.)	Značajan napredak

Napomena: Tijekom provedbe Strategije ostvaren je značajan institucionalni napredak ubrzanjem provedbe programa raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem. Međutim, dio površina obuhvaćenih programima još nije stavljen u funkciju poljoprivredne proizvodnje, zbog čega će se puni učinci reforme moći procijeniti tek nakon završetka provedbe programa.

* - voćnjaci, vinogradi i maslinici

Izvor: MPŠR; Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2024. godinu (Zeleno izvješće); APPRRR; podaci o provedbi Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

PZV13

Pokazatelj	Početno stanje	2024./2025.	Promjena
Infrastrukturni projekti financirani kroz Mjeru 7 PRR (<i>broj</i>)	–	1.066	–
Ukupna vrijednost infrastrukturnih ulaganja kroz Mjeru 7 PRR (EUR)	–	477.220.548	–
Intervencija 73.13. – odobreni projekti (<i>broj</i>)	0	27	
Intervencija 73.13. – odobrena sredstva (EUR)	0	28.306.455	

Napomena: Tijekom provedbe Strategije glavnina ulaganja u javnu infrastrukturu ostvarena je kroz Mjeru 7 PRR. Intervencija 73.13. SP ZPP-a započela je s provedbom krajem promatranog razdoblja te se prikazani podaci odnose na odobrene projekte, dok se puni učinci ulaganja na dostupnost javnih usluga i kvalitetu života u ruralnim područjima očekuju nakon njihove provedbe. Stopa rizika od siromaštva u ruralnim područjima prikazana je kao kontekstualni pokazatelj te se njezine promjene ne mogu pripisati isključivo ulaganjima u ruralnu infrastrukturu.

Izvor: APPRRR – Godišnje izvješće o provedbi PRR za 2024. godinu; MPŠR – Godišnje izvješće o uspješnosti provedbe SP ZPP za financijsku 2024. godinu

PZV 14 i 15

Žarišno područje	Naziv žarišnog područja	Naziv pokazatelja cilja	Ostvareno 2014-2024	Ostvareno 2014-2020	Napredak 2020-2024	Cilj za 2025.	Iskorištenost cilja 2024
1A	Poticanje inovacija, suradnje i razvoja baze znanja u ruralnim područjima	T1: postotak izdataka na temelju članaka 14., 15. i 35. Uredbe (EU) br. 1305/2013 u odnosu na ukupne izdatke za PRR (žarišno područje 1A), postotak ukupne javne potpore isplaćene za M1, M2 i M16 u odnosu na ukupna alocirana javna sredstva za PRR, sa ciljanom vrijednosti od 0,69%.	0,46	0,25	0,21	0,69	66,67%
1B	Jačanje poveznica između poljoprivrede, proizvodnje hrane i šumarstva te istraživanja i inovacija	T2: ukupan broj operacija suradnje za koje je dodijeljena potpora u okviru mjere suradnje (članak 35. Uredbe (EU) br. 1305/2013) (skupine, mreže/klasteri, pilot-projekti...), ukupan broj operacija suradnje za koje je dodijeljena potpora u okviru mjere suradnje, sa ciljanom vrijednosti od 20.	15,00		15,00	20,00	75,00%
1C	Poticanje cjeloživotnog učenja i stručne izobrazbe u sektorima poljoprivrede i šumarstva	T3: ukupan broj sudionika kojima je pružena izobrazba u skladu sa člankom 14. Uredbe (EU) br. 1305/2013, ukupan broj sudionika kojima je pružena izobrazba, s ciljanom vrijednosti od 116.250	143083,00	59825,00	83258,00	116250,00	123,08%
2A	Poboljšanje gospodarskih rezultata i modernizacija/restrukturiranje poljoprivrednih gospodarstava	T4: postotak poljoprivrednih gospodarstava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju	2,08	1,06	1,02	1,71	121,64%

Prilog 3. Popis korištenih izvora

Podaci Agri-food data portala

- Performance and Monitoring Evaluation Framework (PMEF), <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardIndicators/DataExplorerPMEF.html>
- FADN sustav, <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/FarmEconomyFocus/FSDNDatabase.html>

Podaci Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, <https://poljoprivreda.gov.hr/>

- Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede za razdoblje 2020.-2024. (Zeleno izvješće), <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/agroekonomske-analize/zeleno-izvjesce/189>
- Izvješće o provedbi Strategije poljoprivrede do 2030. za 2022. godinu, <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/strategija-poljoprivrede-do-2030-godine/4149>
- Izvješće o provedbi Strategije poljoprivrede do 2030. za 2024. godinu, <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/strategija-poljoprivrede-do-2030-godine/4149>
- Ministarstvo poljoprivrede. (2022). Godišnje izvješće o provedbi Provedbenog programa Ministarstva poljoprivrede za razdoblje od 2021. do 2024. godine za 2021. godinu,
- Ministarstvo poljoprivrede (2024.) Godišnje izvješće o provedbi Provedbenog programa za 2023. godinu,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (2025.) Godišnje izvješće o provedbi Provedbenog programa za 2024. godinu,
- Godišnji izvještaj o provedbi Provedbenog programa Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva za razdoblje od 2024. do 2028. za 2025. godinu
- Ministarstvo poljoprivrede. (2024). Godišnje izvješće o provedbi Provedbenog programa Ministarstva poljoprivrede za razdoblje od 2021. do 2024. godine [Excel tablica], <https://poljoprivreda.gov.hr/programi-i-strategije/896>
- Ministarstvo poljoprivrede (2020.) [Provedbeni program Ministarstva poljoprivrede za razdoblje od 2021. do 2024. godine.](#)
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. (2024). [Provedbeni program Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva za razdoblje od 2024. do 2028. godine,](#)
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. (2026). [Ažurirani Provedbeni program Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva za razdoblje od 2024. do 2028. godine,](#)

Podaci Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Ruralni razvoj, <https://ruralnirazvoj.hr/>

- Godišnja izvješća o provedbi Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. za razdoblje 2020. do 2024. <https://ruralnirazvoj.hr/pr-2014-2020/godisnja-izvjesca-o-provedbi/Godisnje-izvjesce-o-uspjesnosti-Strateskog-plana-Zajednicke-poljoprivredne-politike-2023.-2027.,-za-2023.-i-2024.-godinu> <https://ruralnirazvoj.hr/sp-zpp/godisnje-izvjesce-o-uspjesnosti/>

Podaci Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Ruralni razvoj, <https://ruralnirazvoj.hr/>

- Godišnja izvješća o provedbi Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. za razdoblje 2020. do 2024. <https://ruralnirazvoj.hr/pr-2014-2020/godisnja-izvjesca-o-provedbi/Godisnje-izvjesce-o-uspjesnosti-Strateskog-plana-Zajednicke-poljoprivredne-politike-2023.-2027.,-za-2023.-i-2024.-godinu> <https://ruralnirazvoj.hr/sp-zpp/godisnje-izvjesce-o-uspjesnosti/>

Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

- Upisnik poljoprivrednih gospodarstva, <https://www.apprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/>

Prilog 4. Opis i vremenik provedbe postupka vrednovanja

Aktivnost	Razdoblje provedbe
Izrada metodološkog okvira i početnog izvješća	svibanj 2026.
Prikupljanje i analiza podataka	svibanj – lipanj 2026.
Analiza pokazatelja i obrada nalaza	lipanj 2026.
Provedba fokus grupe	lipanj 2026.
Izrada nacrtu završnog izvješća	srpanj 2026.
Izrada konačnog izvješća	do 20. srpnja 2026.